

6 Slovesa

Pomocí sloves se tvoří větný přísudek. Jsou to ohebná slova, která mohou tvořit různé osoby a časy. Vyjadřuje se jimi děj nebo stav. Německá slovesa jsou v základním tvaru (infinitivu) zakončena na:

- en (baden, lachen, spielen) nebo
- n (tun, bummeln, wandern).

Z hlediska tvarosloví dělíme německá slovesa na:

pravidelná (tvoří všechny gramatické tvary podle základních vzorů)

nepravidelná (jejich odchylky od základních vzorů mají jisté zákonitosti).

V současné němčině je 190 nepravidelných sloves (viz přehled na str. 77).

Z funkčního hlediska rozlišujeme v němčině slovesa významová, pomocná a způsobová (modální).

Významová slovesa (např. arbeiten, kochen, schlagen) jsou nositelem děje a mohou sama o sobě tvořit přísudek:

Er **arbeitet** von morgens bis abends.

Pracuje od rána do večera.

Abends **kochte** sie nur selten.

Večer vařila jen málokdy.

Warum **schlägst** du mich?

Proč mě biješ?

Pokud to připouští jejich význam, mohou tvořit všechny slovesné gramatické tvary.

Pomocná slovesa (haben, sein a werden) slouží k tvoření složených slovesných tvarů (perfekta, budoucího času, trpného rodu apod.):

Was **hast** du gesagt?

Co jsi řekl?

Sie **sind** leider nicht gekommen.

Bohužel nepřišli.

Er **wird** sich entschuldigen.

Omluví se.

Sie **werden** erwartet.

Jste očekáván.

Kromě toho se používají i samostatně s významem:

haben (*mít, vlastnit*)

sein (*být, existovat*)

werden (*stát se kým, čím, jakým*)

Způsobová slovesa (dürfen, können, mögen, müssen, sollen, wollen) vyjadřují možnost, chuť, povinnost, schopnost nebo vůli činitele uskutečnit daný děj. Nejsou plnovýznamová a až na výjimky (např. sloveso mögen ve významu *mít rád*) jsou ve větě doplněna dalším, významovým slovesem (o jeho postavení ve větě viz 13.4.1):

Du **darfst** ihn nicht stören.

Nesmíš ho rušit.

Wir **müssen** jetzt gehen.

Už musíme jít.

Sie **sollen** Ihre Frau anrufen.

Máte zavolat manželce.

Způsobová slovesa nemohou tvořit všechny gramatické tvary (např. trpný rod, až na výjimky rozkazovací způsob aj.).

Přehled slovesných tvarů

(tvary označené hvězdičkou jsou vysvětleny v příslušných kapitolách)

Infinitiv	přítomný	minulý	
	činný	schicken (<i>poslat</i>)	geschickt haben*
	trpný	geschickt werden (<i>být poslán / poslán</i>)	geschickt worden sein*
Participium I	schickend (<i>posílající</i>)		
Participium II	geschickt (<i>poslaný</i>)		

Rozkazovací způsob (imperativ)

jednotné číslo	schick(e)!	(<i>pošli!</i>)
množné číslo	schickt!	(<i>pošlete!</i>)
zdvořilá forma	schicken Sie	(<i>pošlete!</i>)

Činný rod (aktivum)

	Indikativ (oznamovací způsob)	Konjunktiv
Přítomný čas	er schickt (<i>posílá</i>)	er schicke*
Futurum I	er wird schicken (<i>pošle, bude posílat</i>)	er werde schicken*
Futurum II	er wird geschickt haben*	er werde geschickt haben*
Préteritum	er schickte (<i>poslal</i>)	er schickte (<i>poslal by</i>) er würde schicken (<i>poslal by</i>) – opisný tvar
Perfektum	er hat geschickt (<i>poslal</i>)	er habe geschickt*
Plusquamperfektum	er hatte geschickt (<i>poslal</i>)	er hätte geschickt (<i>byl by poslal</i>)

Trpný rod (pasivum)

	Indikativ (oznamovací způsob)	Konjunktiv
Přítomný čas	er wird geschickt (<i>je poslán, posílá se</i>)	er werde geschickt*
Futurum I	er wird geschickt werden (<i>bude pos(i)lán</i>)	er werde geschickt werden*
Futurum II	er wird geschickt worden sein*	er werde geschickt worden sein*
Préteritum	er wurde geschickt (<i>byl poslán</i>)	er würde geschickt (<i>byl by poslán</i>)
Perfektum	er ist geschickt worden (<i>byl poslán</i>)	er sei geschickt worden*
Plusquamperfektum	er war geschickt worden (<i>byl poslán</i>)	er wäre geschickt worden (<i>byl by / býval / poslán</i>)

Přehled nepravidelných sloves

V přehledu je zachycen aktuální stav. Protože některá původně nepravidelná slovesa postupně přecházejí k pravidelným vzorům, jsou dnes některé tvary rozkolísané. V takovém případě je méně užívaný tvar uveden za lomící čarou. U neosobních sloves se místo 2. osoby uvádí 3. osoba jednotného čísla. U tvaru perfekta je ve zkratce uvedeno pomocné slo-

veso ve tvaru 3. osoby jednotného čísla (h. = hat, i. = ist), které se vztahuje pouze k významům uvedeným ve sloupci „základní význam“. V českém překladu se uvádí pouze nejužívanější význam(y), převážně v nedokonavém tvaru.

Abecední seznam nepravidelných sloves v současné němčině

Infinitiv	2.os.jedn.č.	Rozk.zp.j.č.	Präteritum	Konj. präterita	Perfektum	Zákl. význam
backen	du bäckst / du backst	back(e)!	backte / buk	büke	h. gebacken	<i>péci</i>
befehlen	du befiehlst	befiehl!	befahl	beföhle / befähle	h. befohlen	<i>poroučet</i>
beginnen	du beginnst	beginn(e)!	begann	begänne / begönne	h. begonnen	<i>začínat</i>
beißen	du beißt	beiß(e)!	biss	bisse	h. gebissen	<i>kousat</i>
bergen	du birgst	birg!	barg	bärke	h. geborgen	<i>zachránit</i>
bersten	du birst	birst!	barst	bärste	i. geborsten	<i>pukat, prskat</i>
bewegen	du bewegst	beweg(e)!	bewog	bewöge	h. bewogen	<i>přimět, pohnout</i>
biegen	du biegst	bieg(e)!	bog	böge	h. gebogen i. gebogen	<i>ohýbat (co) zahýbat (kam)</i>
bieten	du bietest	biet(e)!	bot	böte	h. geboten	<i>nabízet, poskytovat</i>
binden	du bindest	bind(e)!	band	bände	h. gebunden	<i>vázat</i>
bitten	du bittest	bitte!	bat	bäte	h. gebeten	<i>prosít</i>
blasen	du bläst	blas(e)!	blies	bliese	h. geblasen	<i>foukat</i>
bleiben	du bleibst	bleib(e)!	blieb	bliebe	i. geblieben	<i>zůstávat</i>
bleichen	du bleichst	bleich(e)!	blich	bliche	i. geblichen	<i>blednout</i>
braten	du brätst	brat(e)!	briet	briete	h. gebraten	<i>péci (se)</i>
brechen	du brichst	brich!	brach	bräche	h. gebrochen i. gebrochen	<i>lámat (co) zlomit se</i>
brennen	du brennst	brenne!	brannte	brennte (zř.)	h. gebrannt	<i>hořet</i>
bringen	du bringst	bring(e)!	brachte	brächte	h. gebracht	<i>přinést, přivést</i>
denken	du denkst	denk(e)!	dachte	dächte	h. gedacht	<i>myslet</i>
dingen	du dingst	ding(e)!	dingte / dang	dingte / dänge	h. gedungen / gedingt	<i>najmout, zjednat (koho)</i>
dreschen	du drischst	drisch!	drosch / drasch	drösche / dräsche	h. gedroschen	<i>mlátit (obilí)</i>
dringen	du dringst	dring(e)!	drang	dränge	h. gedrungen i. gedrungen	<i>naléhat (na) pronikat (do)</i>
dürfen	du darfst	–	durfte	dürfte	h. gedurft	<i>smět</i>
empfehlen	du empfiehlst	empfiehl!	empfahl	empföhle / empfähle	h. empfohlen	<i>doporučit</i>
erlöschen	du erlichst	erlich!	erlosch	erlösche	i. erloschen	<i>vyhasnout, zhasnout</i>

Infinitiv	2. os. jedn. č.	Rozk. zp. j. č.	Präteritum	Konj. præterita	Perfektum	Zákl. význam
essen	du isst	iss!	aß	äße	h. gegessen	<i>jíst</i>
fahren	du fährst	fahr(e)!	fuhr	führe	i. gefahren h. gefahren	<i>jet, jezdit</i> <i>vézt, řídit</i>
fallen	du fällst	fall(e)!	fiel	fielen	i. gefallen	<i>padat</i>
fangen	du fängst	fang(e)!	fang	fänge	h. gefangen	<i>chytat</i>
fechten	du fichtst	ficht!	focht	föchte	h. gefochten	<i>šermovat, bojovat</i>
finden	du findest	find(e)!	fand	fände	h. gefunden	<i>nalézt, najít</i>
flechten	du flichtst	flicht!	flocht	flöchte	h. geflochten	<i>plést, vít</i>
fliegen	du fliegst	flieg(e)!	flog	flöge	i. geflogen h. geflogen	<i>letět</i> <i>řídit (letadlo)</i>
fliehen	du fliehst	flieh(e)!	floh	flöhe	i. geflohen h. geflohen	<i>uprchnout, utíkat</i> <i>vyhýbat se (čemu)</i>
fließen	du fließt	fließ(e)!	floss	flösse	i. geflossen	<i>téci</i>
fressen	du frisst	friss!	fraß	fräße	h. gefressen	<i>žrát</i>
frieren	du frierst	frier(e)!	fror	fröre	h. gefroren	<i>mrznout</i>
gären	du gärist	gär(e)!	gor / gärte	göre	h. / i. gegoren / gegärt	<i>kvasit, kynout</i>
gebären	du gebärist / du gebierst	gebäre! / gebier!	gebar	gebäre	h. geboren	<i>rodit, porodit</i>
geben	du gibst	gib!	gab	gäbe	h. gegeben	<i>dát, dávat</i>
gedeihen	du gedeihst	gedeih(e)!	gedieh	gediehe	i. gediehen	<i>dařit se, prospívat</i>
gehen	du gehst	geh(e)!	ging	ginge	i. gegangen	<i>jít, chodit</i>
gelingen	es gelingt	geling(e)!	gelang	es gelänge	i. gelungen	<i>(po)dařit se</i>
gelten	du giltst	gilt! (zř.)	galt	gölte / gälte	h. gegolten	<i>platit, mít platnost</i>
genesen	du genest	genese!	genas	genäse	i. genesen	<i>uzdravit se</i>
genießen	du genießt	genieß(e)!	genoss	genösse	h. genossen	<i>užívat si (čeho)</i>
geschehen	es geschieht	–	geschah	geschähe	i. geschehen	<i>stát se, udát se,</i> <i>přihodit se</i>
gewinnen	du gewinnst	gewinn(e)!	gewann	gewönne / gewänne	h. gewonnen	<i>vyhrát, získat</i>
gießen	du gießt	gieß(e)!	goss	gösse	h. gegossen	<i>lít</i>
gleich	du gleichst	gleich(e)!	glich	gliche	h. geglichen	<i>rovnat (se)</i>
gleiten	du gleitest	gleit(e)!	glitt	glitte	i. geglitten	<i>klouzat</i>
glimmen	du glimmst	glimm(e)!	glomm / glimmte	glömme	h. geglommen	<i>doutnat</i>
graben	du gräbst	grab(e)!	grub	grübe	h. gegraben	<i>kopat, rýt</i>
greifen	du greifst	greif(e)!	griff	griffe	h. gegriffen	<i>sáhnout, sahat</i>
haben	du hast	hab(e)!	hatte	hätte	h. gehabt	<i>mít</i>
halten	du hältst	halt(e)!	hielt	hielte	h. gehalten	<i>držet; zastavit</i>
hängen	du hängst	häng(e)!	hing	hinge	h. gehangen	<i>viset</i>
hauen	du haust	hau(e)!	hieb	hiebe	h. gehauen	<i>sekat, tít, zranit</i> <i>(sečnou zbraní)</i>

Infinitiv	2.os.jedn.č.	Rozk.zp. j.č.	Préteritum	Konj. préterita	Perfektum	Zákl. význam
heben	du hebst	heb(e)!	hob	höbe	h. gehoben	<i>zdvihat, zvednout</i>
heißen	du heißt	heiß(e)!	hieß	hieße	h. geheiß	<i>jmenovat se</i>
helfen	du hilfst	hilf!	half	hülfe / hälfe	h. geholfen	<i>pomáhat</i>
kennen	du kennst	kenn(e)!	kannte	kennte (zř.)	h. gekannt	<i>znát</i>
klimmen	du klimmst	klimm(e)!	klomm / klimmte	klömme	i. geklommen / geklimmt	<i>šplhat, lézt</i>
klingen	du klingst	kling(e)!	klang	klänge	h. geklungen	<i>znít</i>
kneifen	du kneifst	kneif(e)!	kniff	kniffe	h. gekniffen	<i>štípat, štípnout</i>
kommen	du kommst	komm(e)!	kam	käme	i. gekommen	<i>přijít, přijet</i>
können	du kannst	–	konnte	könnte	h. gekonnt	<i>moci, umět</i>
kriechen	du kriechst	kriech(e)!	kroch	kröche	i. gekrochen	<i>lézt, plazit se</i>
küren	du kürst	kür(e)!	kürte / kor	köre	h. gekürt / gekoren	<i>(z)volit</i>
laden	du lädst	lad(e)!	lud	lüde	h. geladen	<i>nakládat, nabíjet, zvat</i>
lassen	du lässt	lass! / lasse!	ließ	ließe	h. gelassen	<i>nechat</i>
laufen	du läufst	lauf(e)!	lief	liefe	i. gelaufen h. gelaufen	<i>běhat uběhnout, zaběhnout</i>
leiden	du leidest	leid(e)!	litt	litte	h. gelitten	<i>trpět</i>
leihen	du leihst	leih(e)!	lieh	liehe	h. geliehen	<i>půjčit</i>
lesen	du liest	lies!	las	läse	h. gelesen	<i>číst</i>
liegen	du liegst	lieg(e)!	lag	läge	h. gelegen	<i>ležet</i>
lügen	du lügst	lüg(e)!	log	löge	h. gelogen	<i>lhát</i>
mahlen	du mahlst	mahl(e)!	mahlte	mahlte	h. gemahlen	<i>mlít</i>
meiden	du meidest	meid(e)!	mied	miede	h. gemieden	<i>varovat se, vyhybat se</i>
melken	du melkst	melk(e)!	melkte / molk	mölke	h. gemolken / gemelkt	<i>dojit</i>
messen	du misst	miss!	maß	mäße	h. gemessen	<i>měřit</i>
misslingen	es misslingt	–	misslang	misslänge	i. misslungen	<i>ne(po)dařit se</i>
mögen	du magst	–	mochte	möchte	h. gemocht	<i>mít rád</i>
müssen	du musst	–	musste	müsste	h. gemusst	<i>muset</i>
nehmen	du nimmst	nimm!	nahm	nähme	h. genommen	<i>vzít, brát</i>
nennen	du nennst	nenn(e)!	nannte	nennte (zř.)	h. genannt	<i>jmenovat, nazývat</i>
pfeifen	du pfeifst	pfeif(e)!	pfiff	pfiffe	h. gepfiffen	<i>pískat, hvízdát</i>
pflegen	du pflegst	pfleg(e)!	pflog	pflöge	h. gepflogen	<i>pěstovat (co), oddávat se (čemu)</i>
preisen	du preist	preis(e)!	pries	priese	h. gepriesen	<i>chválit, velebit</i>
quellen	du quillst	quill!	quoll	quölle	i. gequollen	<i>pramenit, bobtnat</i>
raten	du rätst	rat(e)!	riet	riete	h. geraten	<i>radit; hádat</i>
reiben	du reibst	reib(e)!	rieb	riebe	h. gerieben	<i>třít, strouhat</i>
reißen	du reißt	reiß(e)!	riss	risse	h. gerissen i. gerissen	<i>trhat trhat se, prasknout</i>

Infinitiv	2.os.jedn.č.	Rozk.zp.j.č.	Präteritum	Konj. präterita	Perfektum	Zákl. význam
reiten	du reitest	reit(e)!	ritt	ritte	i. geritten s předmětem ve 4 pádě: h. geritten	jet, jezdit (na koni, oslu apod.)
rennen	du rennst	renn(e)!	rannte	rennte (zř.)	i. gerannt v některých spojeních: h. gerannt	běžet, utíkat
riechen	du riechst	riech(e)!	roch	röche	h. gerochen	(být) cítit, vydávat zápach, číchat
ringen	du ringst	ring(e)!	rang	ränge	h. gerungen	zápasit
rinnen	du rinnst	rinn(e)!	rann	ränne / rönne	i. geronnen	téci, srážet se
rufen	du rufst	ruf(e)!	rief	riefe	h. gerufen	volat
salzen	du salzt	salz(e)!	salzte	salzte	h. gesalzen / gesalzt (zř.)	(o)solit
saufen	du säufst	sauf(e)!	soff	söffe	h. gesoffen	pít (u zvířat), chlastat
saugen	du saugst (hl. techn.)	saug(e)!	sog / saugte	söge / saugte (hl. techn.)	h.gesogen / gesaugt (hl. techn.)	sát
schaffen	du schaffst	schaff(e)!	schuf	schüfe	h. geschaffen	tvořit, vytvořit
schallen	du schallst	schall(e)!	schallte / scholl	schallte / schölle	h. geschallt	znít
scheiden	du scheidest	scheid(e)!	schied	schiede	h. geschieden i. geschieden	oddělovat, rozvádět rozloučit se, odejít
scheinen	du scheinst	schein(e)!	schien	schiene	h. geschienen	svítit; zdát se
schießen	du schießt	schieß(e)!	schiss	schisse	h. geschissen	srát
schelten	du schiltst	schilt!	schalt	schölte	h. gescholten	nadávat, lát, plisnit
scheren	du scherst	scher!	schor	schöre	h. geschoren	stříhat
schieben	du schiebst	schieb(e)!	schob	schöbe	h. geschoben	strkat, posunovat
schießen	du schießt	schieß(e)!	schoss	schösse	h. geschossen	střílet
schinden	du schindest	schind(e)!	schindete / schund (zř.)	schünde	h. geschunden	trápit, týrat
schlafen	du schläfst	schlaf(e)!	schlief	schliefe	h. geschlafen	spát
schlagen	du schlägst	schlag(e)!	schlug	schlüge	h. geschlagen	bít, tlouci
schleichen	du schleichst	schleich(e)!	schlich	schliche	i. geschlichen	plížit se
schleifen	du schleifst	schleif(e)!	schliff	schliffe	h. geschliffen	brousit
schleißßen	du schleißt	schleiß(e)!	schliss / schleißte	schlisse	h. geschlissen / geschleißt	trhat, loupat
schließen	du schließt	schließ(e)!	schloss	schlüsse	h. geschlossen	zavírat, zavít
schlingen	du schlingst	schling(e)!	schlang	schlänge	h. geschlungen	vázat, vinout
schmeißen	du schmeißt	schmeiß(e)!	schmiss	schmisse	h. geschmissen	házet
schmelzen	du schmilzt	schmilz! (zř.)	schmolz	schmolze	h. geschmolzen i. geschmolzen	tavit tát, rozpouštět se

Infinitiv	2.os.jedn.č.	Rozk.zp. j.č.	Präteritum	Konj. präterita	Perfektum	Zákl. význam
schnauben	du schnaubst	schnaub(e)!	schnaubte / schnob	schnaubte / schnöbe	h. geschnaubt / geschnoben	<i>supět, funět</i>
schneiden	du schneidest	schneid(e)!	schnitt	schnitte	h. geschnitten	<i>řezat, krájet, stříhat</i>
schrecken	du schrickst	schrick! (dnes jen ve slož. slovesech)	schrak	schräke	i. geschrocken	<i>lekat se (zast.)</i>
schreiben	du schreibst	schreib(e)!	schrieb	schriebe	h. geschrieben	<i>psát</i>
schreien	du schreist	schrei(e)!	schrie	schrie	h. geschrie(e)n	<i>křičet</i>
schreiten	du schreitest	schreit(e)!	schrift	schrifte	i. geschritten	<i>kráčet</i>
schwären	es schwärt	–	schwärte / schwor (zast.)	schwärte	h. geschwärt / geschworen (zast.)	<i>podebírat se, hnísat</i>
schweigen	du schweigst	schweig(e)!	schwie	schwiege	h. geschwiegen	<i>mlčet</i>
schwellen	du schwillst	schwill!	schwoll	schwölle	i. geschwollen	<i>nabývat na objemu, bobtnat, otékat</i>
schwimmen	du schwimmst	schwimm(e)!	schwamm	schwömme / schwämme	h./i. geschwommen s udáním trasy, cíle: i. geschwommen	<i>plavat</i>
schwinden	du schwindest	schwind(e)!	schwand	schwände	i. geschwunden	<i>mizet, ubývat</i>
schwingen	du schwingst	schwing(e)!	schwang	schwänge	h. geschwungen	<i>mávat, kmitat, kývat se</i>
schwören	du schwörst	schwör(e)!	schwor / schwur (zast.)	schwüre / schwöre	h. geschworen	<i>přísahat</i>
sehen	du siehst	sieh(e)!	sah	sähe	h. gesehen	<i>vidět</i>
sein	du bist	sei!	war	wäre	i. gewesen	<i>být</i>
senden	du sendest	send(e)!	sandte / sendete	sendete (zř.)	h. gesandt / gesendet	<i>posílat</i>
sieden	du siedest	sied(e)!	siedete / sott	siedete / sötte	h. gesiedet / gesotten	<i>vařit (se), vřít</i>
singen	du singst	sing(e)!	sang	sänge	h. gesungen	<i>zpívat</i>
sinken	du sinkst	sink(e)!	sank	sänke	i. gesunken	<i>klesat</i>
sinnen	du sinnst	sinn(e)!	sann	sänne / sönne	h. gesonnen	<i>přemýšlet, přemítat</i>
sitzen	du sitzt	sitz(e)!	saß	säße	h. gesessen	<i>sedět</i>
sollen	du sollst	–	sollte	sollte	h. gesollt	<i>mít (povinnost něco udělat)</i>
spalten	du spaltest	spalte!	spaltete	spaltete	h. gespalten / gespaltet	<i>štípat, štěpít</i>
speien	du speist	spei(e)!	spie	spiee	h. gespie(e)n	<i>plivat, chrlit</i>
spinnen	du spinnst	spinn(e)!	spann	spönne / spänne	h. gesponnen	<i>příst, spřádat</i>
spleißen	du spleißt	spleiße!	spliss	splisse	h. gesplissen	<i>trhat, štípat, splétat</i>
sprechen	du sprichst	sprich!	sprach	spräche	h. gesprochen	<i>mluvit</i>

Infinitiv	2.os.jedn.č.	Rozk.zp.j.č.	Préteritum	Konj. préterita	Perfektum	Zákl. význam
sprießen	du sprießt	sprieß(e)!	spross	sprösse	i. gesprossen	<i>klíčit, vyhánět, rašit</i>
springen	du springst	spring(e)!	sprang	spränge	i. gesprungen	<i>skákat</i>
stechen	du stichst	stich!	stach	stäche	h. gestochen	<i>bodat, píchat</i>
stecken	du steckst	steck(e)!	stak / steckte	stäke	h. gesteckt	<i>vězet (kde)</i>
stehen	du stehst	steh(e)!	stand	stünde / stände	h. gestanden	<i>stát</i>
stehlen	du stiehst	stiehl!	stahl	stähle / stöhle	h. gestohlen	<i>krást</i>
steigen	du steigst	steig(e)!	stieg	stiege	i. gestiegen	<i>stoupat</i>
sterben	du stirbst	stirb!	starb	stürbe	i. gestorben	<i>zemřít, umírat</i>
stieben	du stiebst	stieb(e)!	stob / stiebte	stöbe	i. / h. gestoben / gestiebt	<i>prášit se, létat (na všechny strany)</i>
stinken	du stinkst	stink(e)!	stank	stänke	h. gestunken	<i>páchnout, smrdět</i>
stoßen	du stößt	stoß(e)!	stieß	stieße	i. gestoßen h. gestoßen	<i>narážet (na) strčit (koho, co)</i>
streichen	du streichst	streich(e)!	strich	striche	h. gestrichen i. gestrichen	<i>hladit, odhrnout, natírat, (na)mazat potulovat se, otírat se (o)</i>
streiten	du streitest	streit(e)!	stritt	stritte	h. gestritten	<i>hádat se, přít se</i>
tragen	du trägst	trag(e)!	trug	trüge	h. getragen	<i>nosit</i>
treffen	du triffst	triff!	traf	träfe	h. getroffen i. getroffen	<i>zasáhnout, potkat, sejít se (s) narazit (na koho)</i>
treiben	du treibst	treib(e)!	trieb	triebe	h. getrieben i. getrieben	<i>hnát, dohnat (k), pohánět (co) být hnán (kam)</i>
treten	du trittst	tritt!	trat	träte	h. getreten i. getreten	<i>kopnout, šlapat (co) vstoupit (do, na), šlápnout (na)</i>
triefen	du triefst	trief(e)!	troff / triefte	tröffe / triefte	h. getriefft / getroffen	<i>kapat, stékat</i>
trinken	du trinkst	trink(e)!	trank	tränke	h. getrunken	<i>pít</i>
trügen	du trügst	trüg(e)!	trog	tröge	h. getrogen	<i>klamat</i>
tun	du tust	tu(e)!	tat	täte	h. getan	<i>dělat, činit, konat</i>
verderben	du verdirbst	verdirb!	verdarb	verdürbe	h. verdorben i. verdorben	<i>zkazit (co) zkazit se, kazit se</i>
verdrießen	du verdrießt	verdrieß(e)!	verdross	verdrösse	h. verdrossen	<i>mrzet</i>
vergessen	du vergisst	vergiss!	vergaß	vergäße	h. vergessen	<i>zapomenout</i>
verlieren	du verlierst	verlier(e)!	verlor	verlöre	h. verloren	<i>ztratit</i>
verzeihen	du verzeihst	verzeih(e)!	verzieh	verziehe	h. verziehen	<i>prominout</i>
wachsen	du wächst	wachs(e)!	wuchs	wüchse	i. gewachsen	<i>růst</i>
wägen	du wägst	wäg(e)!	wog / wägte	wöge / wägte	h. gewogen / gewägt	<i>vážít, odvažovat</i>
waschen	du wäschst	wasch(e)!	wusch	wüsche	h. gewaschen	<i>mýt, práť</i>

Infinitiv	2.os.jedn.č.	Rozk.zp.j.č.	Préteritum	Konj. préterita	Perfektum	Zákl. význam
weben	du webst	web(e)!	webte / wob wob / webte	webte / wöbe wöbe / webte	h. gewebt / gewoben h. gewoben / gewebt	tkát (v pův. významu) tkát (v přeneseném významu)
weichen	du weichst	weich(e)!	wich	wiche	i. gewichen	vzdálit se, ustoupit (čemu)
weisen	du weist	weis(e)!	wies	wiese	h. gewiesen	ukázat, ukazovat
wenden	du wendest	wende!	wandte / wendete	wendete (zř.)	h. gewandt / gewendet	obrátit
werben	du wirbst	wirb!	warb	würbe	h. erworben	dělat reklamu (čemu), ucházet se (o), najímat
werden	du wirst	werd(e)!	wurde	würde	i. geworden	stát se (kým, čím, jakým)
werfen	du wirfst	wirf!	warf	würfe	h. geworfen	házet
wiegen	du wiegst	wieg(e)!	wog	wöge	h. gewogen	vážít (zjišťovat / mít hmotnost)
winden	du windest	wind(e)!	wand	wände	h. gewunden	navíjet, ovíjet, vít
winken	du winkst	wink(e)!	winkte	winkte	h. gewinkt / gewunken (již jen v nářečí nebo žertovně)	kynout, dávat znamení
wissen	du weißt	wisse!	wusste	wüsste	h. gewusst	vědět
wollen	du willst	wolle!	wollte	wollte	h. gewollt	chtít
wringen	du wringst	wring(e)!	wrang	wränge	h. gewrungen	ždímat (prádlo)
ziehen	du ziehst	zieh(e)!	zog	zöge	h. gezogen i. gezogen	táhnout (co) táhnout (kam), (ode)jit, (od)stěhovat se
zwingen	du zwingst	zwing(e)!	zwang	zwänge	h. gezwungen	nutit, donutit

6.1 Přítomný čas sloves

Přítomný čas vyjadřuje děj nebo stav, který právě probíhá resp. je, a často také děj nebo stav, který teprve nastane.

6.1.1 Přítomný čas pravidelných významových sloves

lieben (milovat)	arbeiten (pracovat)	tanzen (tancovat)
ich liebe	ich arbeite	ich tanze
du liebst	du arbeitest	du tanzst
er liebt	er arbeitet	er tanzt
wir lieben	wir arbeiten	wir tanzen
ihr liebt	ihr arbeitet	ihr tanzt
sie lieben	sie arbeiten	sie tanzen

Přítomný čas se tvoří od infinitivního kmene koncovkami **-e**, **-st**, **-t**, **-en**, **-t**, **-en**. Při časování sloves se užívá osobních zájmen i v případech, kdy čeština podmět nevyjadřuje:

ich komme (*přijdu*)
du wartest (*čekáš*)
wir verstehen (*rozumíme*) atd.

3. osoba množného čísla se také užívá ke zdvořilému oslovení osob, tzv. „onikání“, které odpovídá českému vykání. Osobní zájmeno sie se v tomto případě vždy píše s velkým počátečním písmenem:

Wie heißen **Sie**?
Jak se jmenujete?

Bitte nehmen **Sie** Platz.
Posaďte se prosím.

Sie brauchen kein Geld.
Peníze nepotřebujete.

Slovesa typu arbeiten (zkončení kmene na **-t**, **-d** a některé souhláskové skupiny se zakončením na **-m** a **-n**) mají z důvodu snazší výslovnosti rozšířenou koncovku 2. a 3. osoby jednotného čísla a 2. osoby množného čísla o **-e**:

du arbeitest
er badet
ihr öffnet
du atmest

U sloves typu tanzen (kmen zakončený na sykavky **-s**, **-ß**, **-ss**, **-z**, **-tz**) odpadá v koncovce 2. osoby jednotného čísla **-s**:

du reist
du schweißt

du hasst
du heizt
du schwitzt

U sloves na **-eln** se v 1. osobě jednotného čísla často vypouští **-e** z této slabiky:

ich sammele / sammle
ich handle / handle
ich bummele / bummle

U sloves zakončených na **-ern** dochází k vypuštění **-e** v 1. os. j. č. méně často, je však možné:

ich wandere / (také) wandre
ich ärgere / (také) ägre
ich lindere / (také) lindre atd.

V oficiálních projevech se toto **-e** v obou případech zpravidla ponechává.

V nářečích, hovorovém jazyce a poezii se často vypouští koncovka **-e** v 1. os. j. č. Toto vypuštěné **-e** se v psané němčině nahrazuje apostrofem:

Mach' ich.
Ich schreib' dir.

6.1.2 Přítomný čas nepravidelných významových sloves

Většina nepravidelných sloves se časuje v přítomném čase podle pravidelných vzorů uvedených v bodě 6.1.1. U části (asi šedesát) nepravidelných sloves dochází ke změně kmene ve 2. a 3. osobě jednotného čísla.

Přehlásku mají ve 2. a 3. os. j. č. až na výjimky nepravidelná slovesa s kmenovou samohláskou **-a-** a dvojhláskou **-au-**:

schlafen (spát)	halten (držet)	laufen (běžet)
ich schlafe	ich halte	ich laufe
du schläfst	du hältst	du läufst
er schläft	er hält	er läuft

Slovesa typu halten (kmen je zakončen na -t) mají na rozdíl od pravidelných sloves typu arbeiten ve 2. os. j. č. jen koncovku **-st** a ve 3. os. j. č. jsou bez koncovky:

du hältst	×	du arbeitest
er hält	×	er arbeitet

Změnu kmene **o** → **ö** má pouze sloveso stoßen.

Z častěji užívaných nepravidelných sloves nedochází k přelásce kmenové samohlásky u:

kommen (du kommst, er kommt)
saugen (du saugst, er saugt)
schaffen (du schaffst, er schafft)

Změnu kmenové samohlásky mají ve 2. a 3. os. j. č. nepravidelná slovesa se samohláskou e v kmeni. Toto kmenové -e- se mění na -i- nebo -ie-:

geben (<i>dát</i>)	essen (<i>jíst</i>)	sehen (<i>vidět</i>)	lesen (<i>číst</i>)
ich gebe	ich esse	ich sehe	ich lese
du gibst	du isst	du siehst	du liest
er gibt	er isst	er sieht	er liest

Z častěji užívaných nepravidelných sloves nenastává tato změna u gehen, heben, pflegen a stehen, která mají v jednotném čísle pravidelné časování, a dále u nepravidelných sloves typu kennen, která se v přítomném čase také časují pravidelně.

Nepravidelné časování má v přítomném čase dále sloveso **tun** a v jednotném čísle sloveso **wissen**:

tun (<i>dělat</i>)	wissen (<i>vědět</i>)
ich tu(e)	ich weiß
du tust	du weißt
er tut	er weiß
wir tun	wir wissen
ihr tut	ihr wisst
sie tun	sie wissen

6.1.3 Přítomný čas pomocných sloves

Sloveso **sein** má nepravidelné časování, **haben** a **werden** mají nepravidelné tvary ve 2. a 3. os. j. č.:

sein (<i>být</i>)	haben (<i>mit</i>)	werden (<i>stát se</i>)
ich bin	ich habe	ich werde
du bist	du hast	du wirst
er ist	er hat	er wird
wir sind	wir haben	wir werden
ihr seid	ihr habt	ihr werdet
sie sind	sie haben	sie werden

6.1.4 Přítomný čas způsobových sloves

Způsobová slovesa mají nepravidelné časování v jednotném čísle. Charakteristické je pro ně, že jsou v 1. a 3. os. j. č. bez koncovky. V množném čísle se časují pravidelně:

dürfen (<i>smět</i>)	können (<i>moci</i>)	mögen (<i> mít rád</i>)
ich darf	ich kann	ich mag
du darfst	du kannst	du magst
er darf	er kann	er mag
wir dürfen	wir können	wir mögen
ihr dürft	ihr könnt	ihr mögt
sie dürfen	sie können	sie mögen

müssen (<i>muset</i>)	sollen (<i>mit povinnost</i>)	wollen (<i>chtít</i>)
ich muss	ich soll	ich will
du musst	du sollst	du willst
er muss	er soll	er will
wir müssen	wir sollen	wir wollen
ihr müsst	ihr sollt	ihr wollt
sie müssen	sie sollen	sie wollen

6.2 Slovesa s předponami (složená slovesa)

Podobně jako v češtině je i v němčině většina sloves tvořena předponami. Na rozdíl od češtiny se v němčině některé předpony v určitých gramatických situacích od základního slovesa oddělují, zaujímají v jednoduché větě poslední místo a tvoří tzv. přísudkový rámec (viz 14.4.1).

Tradičně se německé slovesné předpony dělí na tři skupiny:

- odlučitelné
- neodlučitelné
- někdy odlučitelné a někdy neodlučitelné

Současné německé gramatiky považují za předpony pouze předpony neodlučitelné. Vzhledem k dosavadní praxi výuky němčiny u nás zachováváme tradiční dělení.

6.2.1 Slovesa s odlučitelnými předponami

Odlučitelné předpony mají

a) charakter předložek:

ab-, an-, auf-, aus-, bei-, ein- (zastupuje předložku in), mit-, nach-, vor-, zu-;

b) charakter příslovcí:

empor-, fort-, her- (herab-, heran- atd.), hin- (hinauf-, hinaus- atd.), los-, nieder-, vorbei-, weg-, weiter-, zurück-, zusammen- aj.

Od základního slovesa se tyto předpony **oddělují** v přítomném čase, préteritu a rozkazovacím způsobu. Odlučitelné předpony, částice atd. se od základního slovesa **neoddělují** v infinitivu, participiích a ve vedlejších větách, pokud v nich sloveso zaujímá poslední pozici. Podrobnější vysvětlení a příklady viz příslušné oddíly.

Příklady:

ablegen

Wir **legen** an der Garderobe **ab**.
Odložíme si v šatně.

anbieten

Was **bieten** Sie uns **an**?
Co nám nabídnete?

aufgehen

Wann **geht** die Sonne **auf**?
Kdy vychází slunce?

ausfüllen

Ich **fülle** das Formular **aus**.
Vyplním formulář.

beitragen

Das **trägt** zu seiner Popularität **bei**.
To přispívá k jeho popularitě.

einkaufen

Sie **kauft** immer morgens **ein**.
Nakupuje vždy ráno.

mitnehmen

Nehmt ihr mich **mit**?
Vezmete mě s sebou?

nachsehen

Ich **sehe** gleich **nach**.
Hned se podívám.

vorschlagen

Was **schlagt** ihr **vor**?
Co navrhuje?

zumachen

Ich **mache** noch die Tür **zu**.
Zavřu ještě dveře.

vorbeikommen

Ich **komme** morgen **vorbei**.
Zastavím se zítra.

weiterfahren

Wir **fahren** sofort **weiter**.
Ihned pojedeme dál.

zurückkommen

Wann **kommst** du **zurück**?
Kdy se vrátíš?

hereinkommen

Bitte **kommen** Sie **herein**!
Vstupte prosím!

hinaufgehen

Gehen Sie die Treppe **hinauf**!
Jděte po schodech nahoru!

Podobně se chovají i další složená slovesa, jejichž první složkou je podstatné nebo přídavné jméno.

Příklady:

stattfinden

Wann **findet** die Vorstellung **statt**?

Kdy se koná to představení?

teilnehmen

Wir **nehmen** an der Feier **teil**.

Zúčastníme se té slavnosti.

wehtun

Der Kopf **tut** mir **weh**.

Bolí mě hlava.

feststellen

Der Lehrer **stellt** die Fehler **fest**.

Učitel ty chyby zjistí.

Jen ojediněle je první složka složených sloves tohoto typu neodlučitelná:

lobpreisen

Er **lobpreist** ihn.

Chvalořečí mu.

staubsaugen

Sie **staubsaugt** regelmäßig.

Pravidelně luxuje.

Avšak:

Staub saugen → Sie saugt Staub. (stejný význam)

Jako jednoduchá slovesa se chovají všechna slovesa odvozená od složených podstatných jmen:

ohrfeigen (*fackovat*) → ich **ohrfeige**

– odvozeno od e Ohrfeige (*facka*)

frühstücken (*snídat*) → ich **frühstücke**

– odvozeno od s Frühstück (*snídaně*)

nachtmahlen (*večeřet*) → ich **nachtmahle**

– odvozeno od s Nachtmahl (*večeře*)

Poznámka:

Velký počet původně složených sloves zanikl v souvislosti s pravopisnou reformou z roku 1998, kdy se jednotlivé složky začaly psát zvlášť: kennen lernen, Maschine schreiben, Rad fahren, sitzen bleiben, spazieren gehen, übel nehmen, wohl tun a mnoho dalších.

6.2.2 Slovesa s neodlučitelnými předponami

Neodlučitelné předpony **be-**, **emp-**, **ent-**, **er-**, **ge-**, **miss-**, **ver-**, **voll-**, **zer-** se **nikdy** neoddělují od základního slovesa, jsou s ním spojeny ve všech slovesných tvarech a jsou vždy **nepřízvučné**. Přízvuk je na slovesném kmeni.

Příklady:

beherrschen

Ich **beherrsche** zwei Fremdsprachen.

Ovládám dva cizí jazyky.

empfinden

Ich **Empf**indest du Sympathie für ihn?

Pociťuješ k němu sympatii?

entstehen

Wie **ent**steht Leben?

Jak vzniká život?

erreichen

Wir **er**reichen immer unser Ziel.

Vždy dosáhneme svého cíle.

gehören

Wem **g**ehört der Sportwagen?

Komu patří ten sportovní vůz?

misstrauen

Sie **mis**traut ihrem Mann.

Nedůvěřuje svému muži.

verkaufen

Wann **ver**kauft ihr die Villa?

Kdy prodáte tu vilu?

vollenden

Sie **voll**enden das Projekt nächstes Jahr.

Dokončí ten projekt příští rok.

zerreißen

Warum **zer**reißt du die Dokumente?

Proč trháš ty dokumenty?

Podobně je tomu i v ostatních slovesných časech a tvarech. K tvoření participia II viz 6.6.4.

Jsou-li u slovesa dvě předpony, jedna odlučitelná a jedna neodlučitelná, řídí se odlučitelnost jejich pořadím. Je-li na prvním místě neodlučitelná předpona, tvoří sloveso vždy nedělitelný celek a přízvuk je vždy na odlučitelné předponě:

veranstalten

Wer **veranstaltet** das Festival?

Kdo pořádá ten festival?

beantragen

Sie **beantragen** einen Sonderurlaub.

Žádají o zvláštní dovolenou.

Je-li na prvním místě odlučitelná předpona, odděluje se od základního slovesa v přítomném čase, préteritu a rozkazovacím způsobu jako u sloves v oddílu 6.2.1:

anvertrauen

Sie **vertraut** ihm die Kinder an.

Svěřuje mu děti.

vorbereiten

Wir **bereiten** alles für morgen vor.

Připravíme všechno na zítřek.

6.2.3 Slovesa s předponami někdy odlučitelnými a někdy neodlučitelnými

Malá skupina předpon má kolísavou odlučitelnost. Jsou to předpony **durch-**, **über-**, **um-**, **unter-**, **wider-**, a **wieder-**. V mnoha případech je příslušná předpona i u téhož slovesa jednou odlučitelná, jednou neodlučitelná. Většinou je to však spojeno s významovými rozdíly.

Pravidla pro stanovení odlučitelnosti jsou dosti komplikovaná, a přesto nejsou spolehlivá. Odlučitelnost je třeba si osvojit spolu se slovesem v každém konkrétním významu a v případě nejistoty raději ověřit ve slovníku. Pro ilustraci uvádíme několik příkladů:

durchlaufen

Der Zug **läuft** bis nach Zürich **durch**.

Vlak projíždí až do Curychu.

Sie **durchläuft** die Strecke in 2 Minuten.

Uběhne tu trať za 2 minuty.

übersetzen

Wer **setzt** uns **über**?

Kdo nás převezé (na druhý břeh)?

Wer **übersetzt** den Text?

Kdo přeloží ten text?

umstellen

Wir **stellen** die Möbel **um**.

Přestavíme nábytek.

Die Jäger **umstellen** das Wild.

Lovci obklíčují zvěř.

V ojedinělých případech kolísá odlučitelnost i při stejném významu:

Man **führt** ihn in ein Krankenhaus **über**.

Man **überführt** ihn in ein Krankenhaus.

Převázejí ho do nemocnice.

Wir **siedeln** bald **über**.

Wir **übersiedeln** bald.

Brzy se přestěhujeme.

Cvičení k 6.1 – 6.2

Cvičení 113

Zeptejte se na záliby a reagujte pomocí nápovědy podle vzoru:

singen / Schwester

→ Singst du gern?

Nein, ich singe nicht. Aber meine Schwester singt gern.

1. nähen / Tochter
2. angeln / Vater
3. reiten / Cousin
4. wandern / Sohn
5. stricken / Mutter
6. reisen / Mann
7. baden / Frau
8. häkeln / Oma

Cvičení 114

Zeptejte se na činnosti ve volném čase a reagujte pomocí nápovědy podle vzoru:

Ausflüge machen / Eltern

→ Macht ihr oft Ausflüge?

Nein, wir machen nur selten Ausflüge. Aber unsere Eltern machen oft Ausflüge.

1. fernsehen / Enkelkinder
2. ins Kino gehen / Kinder
3. im Garten arbeiten / Großeltern
4. feiern / Arbeitskollegen
5. ins Ausland fahren / Freunde
6. Partys veranstalten / Nachbarn
7. Gesellschaftsspiele spielen / Kommilitonen
8. streiten / Altersgenossen

Cvičení 115

Zeptejte se pomocí nápovědy osoby, které

a) tykáte

b) vykáte

Sport treiben

→ a) Treibst du Sport?

b) Treiben Sie Sport?

1. verheiratet sein
2. Sinn für Humor haben
3. Fremdsprachen beherrschen
4. seine Kenntnisse erweitern
5. oft darüber reden
6. immer weise handeln

7. an Gott glauben

8. den Tod fürchten

Cvičení 116

Doplňte správné tvary slovesa **sein**:

1. Ich _____ Rudi und das _____ Sabine. Wir _____ aus Linz. Und Sie _____ Herr Fischer, nicht wahr?
2. Ja, mein Name _____ Fischer. _____ ihr schon lange da? _____ du nicht müde, Sabine? Und wo _____ die anderen?
3. Die _____ noch auf dem Bahnsteig.

Cvičení 117

Doplňte správné tvary slovesa **haben**:

1. Mutti, _____ du etwas zum Essen? Wir _____ Riesen Hunger.
2. Ihr _____ Pech. Ich _____ nichts mit. Hoffentlich _____ Vati noch Geld. Kurt, die Kinder _____ schon wieder Hunger. _____ die Snackbar da drüben auf? Oder _____ du vielleicht eine bessere Idee?

Cvičení 118

Doplňte podle smyslu sloveso **können** nebo **müssen** ve správném tvaru:

1. _____ du uns bitte helfen? Wir _____ schnell die Alte Mühle erreichen und _____ den Weg nicht finden. Es _____ aber nicht weit von hier sein.
2. Da _____ ich auch mal überlegen. Ja, vielleicht _____ ich euch helfen. Von der Kreuzung aus _____ ihr der grünen Markierung folgen. Ihr _____ aber auch am Bachufer entlang gehen.
3. Dann _____ du uns nur noch den Weg zur Kreuzung zeigen. Und vielen Dank!
4. Schon gut, man _____ sich gegenseitig helfen.

Cvičení 119

Doplňte správné tvary slovesa **mögen** a přeložte:

1. Was soll ich eigentlich kochen? Du _____ keine Kartoffeln, Erich _____ keine Klöße und ihr beiden _____ keinen Reis. Nur ich _____ alles!
2. _____ sein. Aber Männer _____ es nicht, wenn man sie kritisiert. Übrigens, dich _____ wir beide gern, mein Schatz!

Cvičení 120

Doplňte podle smyslu sloveso **dürfen** nebo **wollen** ve správném tvaru:

1. Jens, ich _____ dir etwas sagen. Ihr _____ unseren Rex nicht reizen. Tiere _____ man nicht quälen. Du _____ es deinen Kameraden einfach nicht erlauben. _____ du, dass wir im Haus einen bissigen Hund haben? _____ ihr ihn nicht lieber dressieren?
2. Mutti, _____ ich etwas dazu sagen? Wir _____ ihn dressieren, aber er _____ uns nicht gehorchen. _____ wir ihn dann bestrafen? Eltern _____ ja auch Kinder bestrafen, wenn sie nicht gehorchen _____.

Cvičení 121

Doplňte podle smyslu sloveso **haben** nebo **sollen** ve správném tvaru:

1. Ralf! Elke! Ihr _____ sofort nach Hause kommen! Du, Ralf, _____ den Garten gießen und für Elke _____ Mutti auch eine Überraschung.
2. Was _____ das bedeuten? Wir _____ ja Ferien. Seit wann _____ denn Kinder in den Ferien arbeiten? Kinder _____ ja auch ein Recht auf Erholung.
3. Hör mal, ich _____ auch nicht viel Zeit. _____ ich es noch mal wiederholen? Ihr _____ heute noch viel zu tun!

Cvičení 122

Která způsobová slovesa chybějí v těchto příslovích a ustálených rčeních? Doplňte je ve správném tvaru a uveďte česká přísloví a rčení stejného nebo obdobného významu:

1. Man _____ den Tag nicht vor dem Abend loben.
2. Was du heute _____ besorgen, das verschiebe nie auf morgen.
3. Man _____ alles, wenn man nur _____.
4. Man _____ mit den Wölfen heulen.
5. Wenn es am besten schmeckt, _____ man aufhören.
6. Niemand _____ zwei Herren dienen.
7. Was ein Häkchen werden _____, krümmt sich beizeiten.

Cvičení 123

Přeložte pomocí způsobového slovesa:

1. Mohu se na něco zeptat?
2. Nemám ho ráda.
3. Už ho nemohu ani vidět.
4. Co mám dělat?
5. Je třeba mít trpělivost.
6. Nezapíšeš. (5. boží přikázání)
7. Smím prosit?
8. Musí to být?
9. Co to bude? (otázka prodavače)
10. Čím posloužím? (otázka prodavače)
11. Uvidíme!

Cvičení 124

Ptejte se a reagujte podle smyslu kladně nebo záporně:

Englisch sprechen / ein moderner Wissenschaftler

→ Sprichst du Englisch?

Ja, ich spreche Englisch.

Ein moderner Wissenschaftler spricht Englisch.

seine Schüler schelten / ein guter Pädagoge

→ Schiltst du deine Schüler?

Nein, ich schelte meine Schüler nicht.

Ein guter Pädagoge schilt seine Schüler nicht.

1. alles essen / ein armer Student
2. Auto fahren / eine moderne Frau

3. viel lesen / ein viel beschäftigter Unternehmer
4. sein Wort halten / ein Mann von Charakter
5. im Haushalt helfen / ein guter Ehemann
6. die Kinder schlagen / ein guter Erzieher
7. schnell vergessen / ein älterer Mensch
8. stehlen / ein ehrlicher Bürger

Cvičení 125

Dejte slovesa v závorce do správného tvaru a přeložte:

1. Jetzt (wissen) ich, woher der Wind (blasen).
2. Warum (lassen) du mich nicht in Ruhe?
3. Was man (versprechen), (müssen) man auch halten.
4. Ihm (geraten) alles, was er (anfangen).
5. Wo er (hintreten), da (wachsen) kein Gras mehr.
6. Wenn du es (tun), dann (sein) wir geschiedene Leute.
7. Er (halten) die Augen offen.
8. Er (tragen) das Herz auf der Zunge.
9. Er (werfen) mit Geld um sich.

Cvičení 126

Dosadte do přísloví jedno z uvedených sloves ve správném tvaru a uveďte české přísloví stejného nebo obdobného významu:

brechen, empfehlen, fallen, fressen, gehen, graben, nachgeben, verderben, waschen

1. Eine Hand _____ die andere.
2. Der Apfel _____ nicht weit vom Stamm.
3. In der Not _____ der Teufel Fliegen.
4. Der Klügere _____.
5. Unkraut _____ nicht.
6. Der Krug _____ so lange zum Brunnen, bis er _____.
7. Gute Ware _____ sich selbst.
8. Wer andern eine Grube _____, _____ selbst hinein.

Cvičení 127

Přeložte pomocí sloves (aus)sehen, geben, laufen, nehmen, raten, sprechen, treffen, tun:

1. Jak to vypadáš?
2. Mě raní mrtvice! (Mě trefí šlak!)
3. To leze do peněz.
4. Je něco nového?
5. Jak se to vezme!

6. Mluvíte spolu? (tykání)
7. To mi nedělá dobře.
8. Co mi radíš?
9. To je ti podobné!

Cvičení 128

Odpovězte kladně. V odpovědi vypusťte způsobové sloveso:

Wollen Sie das Fenster aufmachen?

→ Ja, ich mache es auf.

1. Wollen Sie den Mantel ablegen?
2. Können Sie auch meine Freundin einladen?
3. Wollen Sie den Rock ausprobieren?
4. Wollen Sie das alte Motorrad verkaufen?
5. Darf ich den Fernsehapparat abstellen?
6. Sie wollen die abgefahrenen Reifen ersetzen?
7. Können Sie mir die Prämien gleich auszahlen?
8. Können Sie die erste Strophe vorsingen?

Cvičení 129

Vyličte krátkými větami v 1. osobě jednotného čísla průběh všedního dne:

früh aufstehen

→ Ich stehe früh auf.

1. allein frühstücken
2. die Wohnung um sieben verlassen
3. nach Feierabend im Supermarkt einkaufen
4. nachmittags ein wenig ausruhen
5. nicht gern aufräumen
6. lieber spazieren gehen
7. nach dem Abendessen Geschirr abwaschen
8. abends selten ausgehen
9. lieber fernsehen
10. beim Fernsehen manchmal einschlafen

Cvičení 130

Řekněte, co dělá nejvyšší představitel státu:

Amnestien erlassen

→ Er erlässt Amnestien.

1. offizielle Besuche empfangen
2. Botschafter ernennen und abberufen
3. Orden und Auszeichnungen verleihen
4. Paraden abnehmen
5. Gesetze bestätigen
6. feierlichen Akten beiwohnen

7. Staatsverträge unterzeichnen
8. an wichtigen politischen Veranstaltungen teilnehmen

Cvičení 131

Dejte slovesa v závorce do správného tvaru a odlučitelé předpony na patřičné místo ve větě:

1. Was (machen) ein Filmlaborant?
2. Er (vervielfältigen) bereits vorhandene Filmstreifen.
3. Dazu (bedienen) er moderne Maschinen und Anlagen.
4. Durch Tricks (verändern) er das Bild und (herzurrufen) bestimmte Wirkungen.
5. Er (arbeiten) mit verschiedenem Filmmaterial, (beherrschen) das Entwickeln und (aufnehmen) Filmtitel.
6. Er (verwenden) auch elektronische Geräte, (herstellen) Videokopien und (überspielen) Filme auf Videoband.

6.3 Zvratná slovesa

Zvratným slovesem rozumíme spojení slovesa se zvratným zájmenem:

- sich freuen (*těšit se*)
- sich setzen (*posadit se / sednout si*)
- sich vorbereiten (*připravit se / si*)

Zvratné zájmeno v tomto spojení naznačuje, že děj vyjádřený slovesem se vztahuje na podmět. Některá německá slovesa mají jen zvratný tvar:

- sich schämen (*stydět se*),

jiná mohou být užitá podle okolností se zvratným zájmenem nebo bez něho:

- waschen / sich waschen (*mýt / mýt se*).

6.3.1 Časování zvratných sloves

sich schämen (<i>stydět se</i>)	sich waschen (<i>mýt se</i>)
ich schäme mich	ich wasche mich
du schämst dich	du wäschst dich
er schämt sich	er wäscht sich
wir schämen uns	wir waschen uns
ihr schämt euch	ihr wascht euch
sie schämen sich	sie waschen sich

sich (etwas) vorstellen (<i>představit si něco</i>)	sich (die Hände) waschen (<i>mýt si ruce</i>)
ich stelle mir (etwas) vor	ich wasche mir (die Hände)
du stellst dir (etwas) vor	du wäschst dir (die Hände)
er stellt sich (etwas) vor	er wäscht sich (die Hände)
wir stellen uns (etwas) vor	wir waschen uns (die Hände)
ihr stellt euch (etwas) vor	ihr wascht euch (die Hände)
sie stellen sich (etwas) vor	sie waschen sich (die Hände)

Při časování zvratných sloves jsou tvary zvratného zájmena v 1. a 2. osobě jednotného i množného čísla shodné s tvary osobních zájmen (mir/mich, dir/dich, uns, euch). Ve 3. osobě je stejně jako v infinitivu tvar sich. Zájmeno sich se píše s malým počátečním písmenem i ve zdvořilém oslovení:

Warum setzen Sie sich nicht?

K postavení zvratného zájmena ve větě viz 13.2.3.

Zvratné zájmeno může být ve větě užitó ve 3. nebo 4. pádě (srovnej s českým si / se), tvaroslovné rozlišení je však možné jen v 1. a 2. os. j. č. (mir x mich, dir x dich). Tvary uns, euch a sich plní funkci 3. i 4. pádu.

Je-li zvratné zájmeno ve 3. pádě, vyžaduje sloveso obvykle další doplnění v pádě čtvrtém:

Ich kaufe mir **ein Brötchen**.

Koupím si housku.

Ich wasche mir **die Haare**.

(U)myju si vlasy.

Warum setzt du dir **den Hut** auf?

Proč si nasazuješ klobouk?

Ich muss **es** mir noch überlegen.

Musím si to ještě rozmyslet.

Pozor na významové rozdíly v tvarově rozlišených osobách:

Stellen Sie **sich** vor!

Představte se! nebo Představte si!

Ale!

Stell **dich** vor!

Představ se!

Stell **dir** vor!

Představ si!

Rozkazovací způsob zvratných sloves viz 6.4.1. V ostatních slovesných tvarech (futura, préteritu, perfektu atd.) platí pro užívání zvratných zájmen stejná pravidla jako v přítomném čase.

6.3.2 Rozdíly mezi češtinou a němčinou

1 České zvratné zájmeno se / si se při časování v jednotlivých osobách nemění (těším se, těšíš se, ... těšíme se atd., koupím si, koupíš si, ... koupíme si atd.), v němčině ich freue mich, du freust dich atd.

2 Řada českých zvratných sloves nemá v němčině zvratný ekvivalent, tzn., že německá slovesa téhož významu nejsou zvratná.

Příklady:

ablegen

baden

blitzen

ersticken

ertrinken

fragen

gefallen

gelingen

genesen

geschehen

odložit si

koupat se

blýskat se

udusit se

utopit se

ptát se

líbit se

(po)dařit se

uzdravit se

udát se, přihodit se

heiraten	<i>oženit se, vdát se</i>
heilen	<i>hojit se</i>
heißen	<i>jmenovat se</i>
lachen	<i>smát se</i>
lächeln	<i>usmívat se</i>
lernen	<i>učit se</i>
passen	<i>hodit se</i>
passieren	<i>udát se, přihodit se</i>
prahlen	<i>chlubit se</i>
scheinen	<i>zdát se</i>
spielen	<i>hrát si</i>
umziehen	<i>přestěhovat se</i>
versuchen	<i>pokusit se</i>
werden	<i>stát se (čím)</i>
zerbrechen	<i>rozbít se</i>
zerfallen	<i>rozpadnout se</i>
zersplittern	<i>roztříštit se</i>
zurückkehren	<i>vrátit se</i>
zurückkommen	<i>vrátit se atd.</i>

V některých případech má čeština i **nezvratné synonymum**:

- ertrinken (*utopit se / utonout*)
- versuchen (*pokusit se / zkusit*)

Některá německá slovesa jsou současně **přechodná** i **ne-přechodná**, tzn., že děj vyjádřený slovesem se může vztahovat jednou na předmět, jindy na podmět, aniž by to bylo rozlišeno reflexivitou (zvratností):

- ersticken (*udusit někoho, něco i udusit se*)
- zerbrechen (*rozbít něco i rozbít se*) aj.

U některých německých sloves není užití zvratného zájmena na rozdíl od češtiny nutné; v takových případech se obvykle vynechává:

- Er duscht (sich) kalt.
Sprchuje se ve studené vodě.
- Er setzt (sich) den Hut auf.
Nasazuje si klobouk.

3 Týká-li se děj vzájemného vztahu dvou nebo více subjektů, mohou být v němčině zvratná zájmena *uns, euch, sich* v některých případech zastoupena recipročním zájmenem **einander**, takže lze totéž vyjádřit i několika způsoby:

- Müsst ihr denn immer streiten?
- Müsst ihr **euch** denn immer streiten?
- Müsst ihr denn immer **miteinander** streiten?
- Cožpak se musíte pořád hádat?*

Zájmeno **einander** však působí v moderní němčině poněkud přepjatě, proto se dává přednost spíše **sich**, které může být k vyjádření vzájemnosti posíleno příslovcem **gegenseitig**:

- Sie trösten sich gegenseitig.
Utěšují se navzájem.

Současné užití *sich* s *einander* nebo *einander* s *gegenseitig* se považuje za stylistickou chybu.

4 Němčina má navíc možnost použít přivlastňovacího zájmena k náhradě zvratného zájmena u některých sloves, která mohou, ale nemusí být zvratná:

- Wasch **dir** die Hände!
- Wasch **deine** Hände!
- Umyj si ruce!*
- Messen Sie **sich** die Temperatur!
- Messen Sie **Ihre** Temperatur!
- Změřte si teplotu!*

Cvičení k 6.3

Cvičení 132

Tvořte otázky podle vzoru a odpovídejte záporně:

sich nicht schämen

→ Schämst du dich nicht?

Nein, ich schäme mich nicht.

→ Schämt ihr euch nicht?

Nein, wir schämen uns nicht.

→ Schämen Sie sich nicht?

Nein, ich schäme mich nicht.

1. sich wohl fühlen
2. sich nicht irren
3. sich Sorgen machen
4. sich nicht fürchten
5. sich daran erinnern
6. sich nicht amüsieren

Cvičení 133

Doplňte zvrtné zájmeno a odpovězte kladně:

Freust du _____ schon auf die Party?

→ Freust du dich schon auf die Party?

Ja, ich freue mich schon (auf die Party).

1. Rasierst du _____ noch?
2. Kämmst sie _____ noch?
3. Du schminkst _____ noch?
4. Zieht ihr _____ schon an?
5. Trocknest du _____ noch die Haare?
6. Widmet ihr _____ den Gästen?
7. Unterhalten _____ die Gäste gut?
8. Benehmt ihr _____ anständig?

Cvičení 134

Ptejte se a odpovídejte podle vzoru:

sich mit etwas vertraut machen / die Reiseroute

→ Wollen Sie sich noch mit etwas vertraut machen?

Ich will mich noch mit der Reiseroute vertraut machen.

1. sich etwas bereitlegen / die Reisedokumente
2. sich über etwas informieren / die Abfahrtszeit
3. sich etwas ansehen / die Autokarte
4. sich mit jemand in Verbindung setzen / das Reisebüro
5. sich etwas kaufen / der Reiseführer
6. sich etwas notieren / ein paar Adressen
7. sich von jemand verabschieden / die Wirtin

Cvičení 135

Přeložte:

1. Hans Meyer se cítí šťasten.
2. Všechno se mu daří.
3. Prosazuje se v povolání, vydělává si hodně peněz a úspěšně se věnuje golfu.
4. Právě si kupuje nový mercedes.
5. Jeho přítelkyně se mu líbí, hodí se k němu a výtečně si rozumějí.
6. Hans se těší na každé setkání.
7. Brzy se chce oženit a chce se nastěhovat do nového bytu.
8. „Co si mohu ještě přát?“ usmívá se spokojeně.
9. „Zaslouží si vůbec tolik štěstí?“ ptají se jeho známí.

6.4 Rozkazovací způsob

Rozkazovací způsob vyjadřuje výzvu, příkaz, prosbu, varování, napomenutí apod. Adresátem může být jedna nebo více osob.

6.4.1 Rozkazovací způsob pravidelných sloves

Jednotné číslo	Množné číslo	Zdvořilá forma
spiel(e)! (<i>hraj!</i>)	spielt! (<i>hrajte!</i>)	spielen Sie! (<i>hrajte!</i>)
warte!	wartet!	warten Sie!
hand(e)le!	handelt!	handeln Sie!
förd(e)re!	fördert!	fördern Sie!
rasier(e) dich!	rasiert euch!	rasieren Sie sich!
schäm(e) dich!	schämt euch!	schämen Sie sich!
stell(e) dir vor!	stellt euch vor!	stellen Sie sich vor!

Rozkazovací způsob se tvoří od přítomného kmene slovesa koncovkou **-e**, případně samotným přítomným kmenem v čísle jednotném a koncovkou **-t/-et** v čísle množném. Tvar rozkazovacího způsobu v množném čísle je shodný se slovesným tvarem 2. osoby množného čísla přítomného času. Těchto tvarů se užívá při oslovení osob, kterým **tykáme**. Osobních zájmen *du* a *ihr* se (až na výjimku – pozn. 1) nepoužívá. Zdvořilé formy je třeba použít, jestliže osloveným osobám **vykáme**. Z gramatického hlediska jde o 3. os. mn. č. konjunktivu přítomného času (viz 6.9.1), osobní zájmeno je za slovesným tvarem. Zdvořilá forma podobně jako v češtině nerozlišuje jednotné a množné číslo. **Zvratná zájmena** jsou *dich / dir* pro číslo jednotné, *euch* pro číslo množné a *sich* ve zdvořilé formě.

V jednotném čísle se dnes u sloves, kde je možnost volby, dává přednost tvaru bez **-e**. Vypuštěné **-e** nenahrazujeme apostrofem:

Mach schnell!

Dělej rychle!

Kauf das Buch nicht!

Nekupuj tu knihu!

Reich mir die Hand!

Podej mi ruku!

Stell die Tasse auf den Tisch!

Postav šálek na stůl!

V oficiálních projevech se **-e** zpravidla nevypouští. Ve spisovné němčině se **-e** v jednotném čísle ponechává:

■ u sloves, jejichž kmen končí na **-t** nebo **-d**

Arbeite fleißiger!

Pracuj pilněji!

Melde dich bei der Polizei!

Přihlas se na policii!

■ u sloves, jejichž kmen končí na souhlásku + **m** nebo **n**

Atme langsamer!

Dýchej pomaleji!

Öffne die Tür!

Otevři dveře!

Jestliže však tomuto **m** nebo **n** předchází souhláska **m**, **n**, **r**, **l** nebo **h**, je možno **-e** vypustit:

Trimm(e) dich!

Buď fit / Udržuj si kondici!

Lern(e) fleißiger!

Uč se pilněji!

Zähm(e) dich!

Kroť se!

■ u sloves zakončených na **-eln**, **-ern**, přičemž kmenové **-e** je možno vypustit

Samm(e)le die Stimmen!

Posbírej hlasy!

Ärg(e)re dich nicht!

Nezlob se!

Poznámky:

1 Osobních zájmen **du** a **ihr** ve spojení s rozkazovacím způsobem se užívá jen při záměrném zdůraznění osob, na které se obrácíme:

Sag **du** es ihm!

Řekni mu to ty!

Kauft **ihr** die Flasche!

Kupte tu láhev vy!

2 Zahruje-li mluvčí mezi oslovené osoby i sebe (v češtině rozkazovací způsob 1. osoby množného čísla), užívá němčinu 1. os. mn. č. konjunktivu přítomného času. Tvarově se shoduje kromě slovesa *sein* se stejným tvarem přítomného času. Zájmeno **wir** je za slovesným tvarem:

Machen wir eine Ausnahme!

Udělejme výjimku!

Lernen wir das Lied!

Naučme se té písní!

3 Odlučitelné předpony se v rozkazovacím způsobu oddělují a jsou zpravidla na konci věty:

Mach das Fenster auf!
Otevři okno!
 Stellt die Arbeit ein!
Zastavte práci!

4 V hovorovém jazyce se v rozkazovacím způsobu často užívá částice **mal**:

Warte mal!
Počkej!
 Schauen Sie mal!
Podívejte se!

6.4.2 Rozkazovací způsob nepravidelných sloves

Pomocná slovesa **haben** a **werden** tvoří rozkazovací způsob pravidelně. Tvary slovesa **sein** jsou:

Jednotné číslo	Množné číslo	Zdvořilá forma
sei! (<i>buď!</i>)	seid! (<i>buďte!</i>)	seien Sie! (<i>buďte!</i>)

Způsobová slovesa s výjimkou **wollen** rozkazovací způsob netvoří. **Wollen** tvoří rozkazovací způsob pravidelně (*wolle!*, *wollt!*, *wollen Sie!*).

Většina nepravidelných sloves tvoří rozkazovací způsob podle vzorů uvedených v 6.4.1. Pouze u sloves, která mají ve 2. a 3. osobě jednotného čísla změnu kmenové samohlásky **e** → **i** / **ie**, je tato změna závazná i pro jednotné číslo rozkazovacího způsobu (viz přehled nepravidelných sloves na str. 77). Koncovka **-e** u těchto sloves v jednotném čísle vždy **odpadá**. Ostatní tvary, tj. množné číslo a zdvořilá forma, jsou tvořeny pravidelně.

Příklady:

Jednotné číslo	Množné číslo	Zdvořilá forma
iss!	esst!	essen Sie!
geb!	gebt!	geben Sie!
hilf!	helf!	helfen Sie!
lies!	lest!	lesen Sie!
nimm!	nehmt!	nehmen Sie!
sprich!	sprecht!	sprechen Sie!

Sloveso **sehen** má vedle tvaru **sieh!** také tvar **siehe!**, které se užívá v odkazech v literatuře:

siehe Seite 8 (*viz strana 8*).

Nepravidelná slovesa **tun** a **wissen** mají v rozkazovacím způsobu tvary:

Jednotné číslo	Množné číslo	Zdvořilá forma
tu!	tut!	tun Sie!
wisse!	wisst!	wissen Sie!

6.4.3 Opisné formy rozkazovacího způsobu

Rozkazovací způsob je možno s jemnými stylistickými rozdíly nahradit jinými jazykovými prostředky, např.:

1 kombinací významového slovesa se způsobovým slovesem:

Ihr **sollt** still sein!

Buďte zticha!

Du **musst** jetzt gehen!

Už musíš jít!

Wollen Sie das Fenster schließen?

Zavřete prosím okno?

Du **darfst** nicht so laut sprechen!

Nesmíš mluvit tak nahlas!

2 kombinací významového slovesa se slovesem **lassen**:

Lasst uns gehen!

Pojďte! Půjďme!

Lass uns Tennis spielen!

Pojď si zahrát tenis!

3 přítomným časem:

Du verschwindest jetzt!

Teď zmizíš!

Sie zeigen mir jetzt Ihre Dokumente!

Teď mi ukážete doklady!

4 infinitivem:

v nápisech, ústních pokynech a povelch

Langsam fahren!

Jedte pomalu!

Nicht hinauslehnen!

Nevyklánějte se!

Einsteigen!

Nastupovat!

Beim Aussteigen bitte beeilen!

Urychleně si vystupte!

Antreten!

Nástup!

Feuer einstellen!

Palbu zastavit!

■ v návodech k použití

Das Gerät ans Netz anschließen.

Připojte přístroj na síť.

Die Taste A drücken.

Stiskněte tlačítko A.

Die gewünschte Lautstärke einstellen.

Nastavte žádanou hlasitost.

■ v kuchařských receptech

Das Obst schälen und in Würfel schneiden.

Ovoce oloupejte a nakrájejte na kostky.

Die Butter erhitzen, den Salat zugeben und kurz dünsten lassen.

Rozpalte máslo, přidejte salát a nechte krátce podusit.

Cvičení k 6.4

Cvičení 136

Vytvořte z daných spojení všechny tvary rozkazovacího způsobu:

seine Sachen einpacken

→ Pack deine Sachen ein!

Packt eure Sachen ein!

Packen Sie Ihre Sachen ein!

a)

1. jemand fragen
2. nichts fürchten
3. nicht weinen
4. sich schämen
5. sich das gut merken
6. sofort aufhören
7. es nicht weitererzählen
8. sich um sich selbst kümmern

b)

1. nicht schlafen
2. deutlich sprechen
3. nicht hingehen
4. still sein
5. es nicht vergessen
6. die Klappe halten
7. sich das ansehen
8. es ihm nicht übel nehmen
9. mich anrufen

Cvičení 137

Vydejte pokyny

a) malému pacientovi

b) dospělému pacientovi:

noch einen Augenblick warten

→ a) Warte noch einen Augenblick, bitte!

b) Warten Sie noch einen Augenblick, bitte!

1. sich die Temperatur messen
2. den Mund öffnen
3. „a“ sagen
4. den Ärmel aufkrempeln
5. tief atmen
6. husten
7. sich auf den Untersuchungstisch legen
8. sich umdrehen
9. sich wieder anziehen
10. das Medikament regelmäßig einnehmen

Cvičení 138

Dejte pokyny, které zanechala matka synovi, do správného tvaru:

1. Ich komme heute etwas später nach Hause.
2. (sein) vernünftig und (machen) keine Dummheiten!
3. (reinlassen) niemand!
4. Und (fernsehen) nicht den ganzen Nachmittag!
5. (abwaschen) das Geschirr, (füttern) den Papagei und (aufräumen) dein Zimmer!
6. Und (rauchen) nicht auf dem Klo!
7. (lernen) ein bisschen und dann (ausführen) den Hund!
8. Aber bevor du weggehst, (abstellen) den Fernseher, (zumachen) die Fenster und (abschließen) die Tür!

Cvičení 139

Formulujte pokyny ze cvičení 138 pro dvě ratolesti!

Cvičení 140

Přeložte:

1. Podívej se!
2. Dělej (použijte tun), co chceš!
3. Stůj!
4. No počkej!
5. Chyťte (použijte halten) zloděje! (tykání)
6. Nechte mě na pokoji! (tykání)
7. Poslyš!
8. Teď ukaž, co umíš!
9. Nezlobte se na mě! (vykání)
10. Nevěřte mu! (vykání)
11. Pojďme!
12. Nemluvme už o tom!

Cvičení 141

Přeložte výzvy pomocí infinitivu:

1. Dávejte prosím pozor!
2. Nastupte si prosím!
3. Nekuřte!
4. Nevyklánějte se!
5. Nerušte!
6. Prosím nedotýkejte se!
7. Neplivejte prosím na zem!
8. Opřete se prosím!
9. Zde otevřete!

6.5 Budoucí čas (futurum)

V němčině jsou dva typy budoucího času – **futurum I** (tzv. 1. budoucí čas) a **futurum II** (tzv. 2. budoucí čas). Jejich gramatická funkce je přesně vymezena.

6.5.1 Futurum I

ich werde schlafen (<i>буду спát</i>)	ich werde mich beherrschen (<i>овládnu se / budu se ovládat</i>)
du wirst schlafen	du wirst dich beherrschen
er wird schlafen	er wird sich beherrschen
wir werden schlafen	wir werden uns beherrschen
ihr werdet schlafen	ihr werdet euch beherrschen
sie werden schlafen	sie werden sich beherrschen

Futurum I je složený slovesný tvar. Tvoří se u všech sloves podle vzoru:

ich werde + **infinitiv přítomný**
(pomocné sloveso) (významové sloveso)

Infinitiv přítomný významového slovesa je v hlavní větě na posledním místě:

Ich werde bei ihm **wohnen**.
Budu u něho bydlet.

Wir werden das Buch **lesen**.
Přečteme si tu knihu.

Je-li významové sloveso zvrtné, připojuje se zvrtné zájmeno k pomocnému slovesu werden:

Er wird **sich** bald entscheiden.
Brzy se rozhodne.

Závisí-li na slovese werden dva infinitivy, je na posledním místě věty infinitiv slovesa, které by bylo v přítomném čase v určitém tvaru:

přítomný čas:

Er **muss** es zurückgeben.
Musí to vrátit.

futurum:

Er wird es zurückgeben **müssen**.
Bude to muset vrátit.

přítomný čas:

Sie **lässt** sich ein Kleid nähren.
Dává si šít šaty.

futurum:

Sie wird sich ein Kleid nähren **lassen**.
Dá si ušít šaty.

Futurum I vyjadřuje, že děj z pohledu mluvčího ještě nezačal nebo že podle jeho mínění nastane později. V němčině se užívá futura I k vyjádření budoucího děje poměrně zřídka. Nemůže-li dojít k nedorozumění, především je-li ve větě časový údaj, tázací příslovce wann? nebo jiný ukazatel budoucnosti, nahrazuje se obvykle přítomným časem:

Wann **zeigst** du mir die Wohnung?
Kdy mi ukážeš byt?

Morgen **besuche** ich meine Eltern.
Zítřa navštívím rodiče.

Im Juli **fliegen** wir nach Ägypten.
V červenci poletíme do Egypta.

V češtině je tento způsob do určité míry možný v hovorovém jazyce:

Jsi zítřa doma?
V červenci letíme do Egypta.

Pomocí futura I je také možno vyjádřit:

■ důraznou výzvu

Jetzt **wirst** du dein Zimmer **aufräumen**!
Teď si uklidíš pokoj!

■ domněnku v přítomnosti

Er **wird** schon zu Hause **sein**.
Už je asi doma.

Futurum I se často opisuje způsobovým slovesem **wollen**:

Um welche Zeit **wollen** wir uns treffen?
V kolik hodin se sejdeme?

Wollen wir spazieren gehen?
Půjdeme se projít?

6.5.2 Futurum II

ich	werde	aufgeräumt	haben
(budu mít uklizeno)			
du	wirst	aufgeräumt	haben
er	wird	aufgeräumt	haben
wir	werden	aufgeräumt	haben
ihr	werdet	aufgeräumt	haben
sie	werden	aufgeräumt	haben

Futurum II, tzv. 2. budoucí čas, je složený slovesný tvar tvořený podle vzoru:

ich werde + **infinitiv minulý**
(pomocné sloveso) (významové sloveso)

Tvoření minulého infinitivu viz 6.6.1.

Infinitiv minulý je v hlavní větě na posledním místě v pořadí 1. přičestí minulé, 2. infinitiv pomocného slovesa haben / sein.

Ve své původní funkci futurum II vyjadřuje, že děj v určitém časovém bodě nebo v určitém časovém úseku v budoucnosti skončí:

Um 8 Uhr werde ich den Kuchen gebacken haben.
V 8 hodin budu mít koláč upečený / bude koláč upečen.

Ende September werden wir die Kartoffeln geerntet haben.

Koncem září budeme mít brambory sklizeny / budou brambory sklizeny.

V této funkci se však s futurem II setkáváme poměrně zřídka. Hlavně v hovorové němčině se zde nahrazuje perfektem nebo i přítomným časem. Nejčastěji vyjadřuje futurum II domněnku mluvčího, že daný děj (podle jeho názoru) proběhl a je již ukončen. Tuto domněnku je možno posílit příslovci **wohl, sicher, vielleicht** aj.:

Sie wird ihn (wohl) nicht geliebt haben.

Asi ho nemilovala.

Sie werden (sicher) schon am Vormittag verreist sein.

Určitě odjeli už dopoledne.

Cvičení k 6.5

Cvičení 142

Doplňte správné tvary slovesa **werden** a přeložte:

1. Mutter, ich _____ Ingrid heiraten! Wir _____ zusammen glücklich sein. Sie _____ dir ganz bestimmt gefallen!
2. Dieter, du _____ es bitter bereuen! Ihr _____ nur Probleme haben. Und die Leute _____ mit den Fingern auf uns zeigen. Und was _____ Vater dazu sagen? Nein, mit siebzehn _____ du nicht heiraten!

Cvičení 143

Reagujte podle vzoru, v reakci užitě futurum I:

Ich finde nie etwas Wertvolles.

→ Diesmal wirst du bestimmt etwas Wertvolles finden.

1. Ich habe nie Glück.
2. Wir sind mit dir nie zufrieden.
3. Er kommt nie zur rechten Zeit.
4. Wir gewinnen nie etwas Praktisches.
5. Das tut mir nie gut.
6. Sie zeigen uns nie etwas Interessantes.
7. Dir fällt nie etwas Vernünftiges ein.

Cvičení 144

Převeďte věty, pokud lze, do budoucího času:

1. Dieses Jahr verbringt unsere Familie den Sommerurlaub am Mittelmeer.
2. Wir wohnen in einem kleinen Hotel.
3. Morgens stehen wir nicht zu früh auf und gleich nach dem Frühstück gehen wir baden.
4. Vormittags sonnen wir uns am Strand.
5. Aber wir übertreiben es nicht – wir kennen ja die Risiken.
6. Nur unsere Tochter lässt sich nicht überzeugen und will den ganzen Tag in der Sonne liegen.
7. Wir machen auch lange Spaziergänge und sehen uns die Sehenswürdigkeiten an.
8. Abends besuche ich die gemütlichen Weinstuben und koste italienische Weine.
9. Es ist für mich ein unvergessliches Erlebnis.
10. Fährst du dieses Jahr auch ans Meer?
11. Oder bleibt ihr wieder zu Hause?

Cvičení 145

Reagujte budoucím časem pomocí výrazu v závorce:

Kann sie mir helfen? (kaum)

→ Sie wird dir kaum helfen können.

1. Darfst du mitkommen? (hoffentlich)
2. Will er dich überreden? (auf jeden Fall)
3. Müssen wir auf günstigen Wind warten? (leider)
4. Darf ich an dem Wettkampf teilnehmen? (natürlich)
5. Könnt ihr eure Fahrräder mitnehmen? (leider nicht)
6. Wollen sie bei euch übernachten? (sicherlich)
7. Musst du den Kurs wiederholen? (höchstwahrscheinlich)

Cvičení 146

Přeložte budoucím časem:

1. To se ukáže!
2. To se ale podivíte!
3. To ti nikdy nezapomenu.
4. Ti nám to nikdy neodpustí.
5. To budeš muset nejdřív dokázat!
6. Jednou vám to oplatíme.
7. To nebude třeba.

Cvičení 147

Zeptejte se podle vzoru futurem I a odpovězte futurem II:

die Wäsche waschen / um 9 Uhr

→ Wann wirst du die Wäsche waschen?

Um 9 Uhr werde ich sie gewaschen haben.

1. den Fußboden schrubben / bis 9 Uhr
2. die Wäsche bügeln / um 11 Uhr
3. das Essen kochen / gegen Mittag
4. einkaufen / bis 3 Uhr nachmittags
5. die Fenster putzen / vor dem Nachmittagskaffee
6. den Dachboden aufräumen / vor dem Sandmännchen
7. den Apfelkuchen backen / erst nach dem Abendessen
8. das Kaninchen braten / vor dem Abendprogramm

Cvičení 148

Vyjáďřete pomocí futura II domněnku, proč se pozvání nedostavili na požádanou společenskou akci:

Wolfgang / den Bus verpassen

→ Wolfgang wird wohl den Bus verpasst haben.

1. Hans und Birgit / sich verfahren
2. Gudrun / bei ihrem Freund bleiben
3. Hentschels / keine Lust haben
4. Fritz / der Kneipe den Vorzug geben
5. Margot / krank werden
6. Familie Huber / ins Wochenendhaus fahren
7. der alte Herr Schäfer / den Termin vergessen
8. Resi / blank sein

6.6 Neurčité slovesné tvary

Neurčité slovesné tvary jsou **infinitivy** a **příčestí**. Nevyjadřují osobu, číslo a způsob; vyjadřují pouze slovesný rod (trpný a činný) a relativní čas.

6.6.1 Infinitiv

Přítomný	
činný	trpný průběhový / stavový
lösen	gelöst werden / sein
schreiben	geschrieben werden / sein
reisen	—
gehen	—

Minulý	
činný	trpný průběhový / stavový
gelöst haben	gelöst worden sein / gewesen sein
geschrieben haben	geschrieben worden sein / gewesen sein
gereist sein	—
gegangen sein	—

Čeština má pouze infinitiv přítomný, a to činný (*psát*) a trpný (*být psán*). Němčina má, jak ukazuje tabulka, vedle přítomného infinitivu ještě infinitiv minulý. U předmětových sloves se v obou případech tvoří i infinitiv trpný (viz 6.8).

Infinitiv přítomný činný je základní (slovníkový) slovesný tvar. Končí většinou na **-en** (schreiben, gehen), zřídka na **-n** (basteln, ändern, tun).

Infinitiv může mít v češtině i němčině např. funkci:

podmětu

Lachen ist gesund.
Smát se je zdravé.

předmětu

Er lernt tanzen.
Učí se tancovat.

příslovečného určení

Wir gehen tanzen.
Jdeme si zatancovat.

doplňku

Ich sah ihn tanzen.
Viděl jsem ho tancovat.

Často je infinitiv součástí složeného přísudku:

Ich will tanzen.

Chci tancovat.

Sie wird studieren.

Bude studovat.

Závislý infinitiv může mít v německé větě připojovací částici **zu** nebo je prostý (jednoduchý), bez částice **zu**.

Prostý infinitiv (bez **zu**) se používá:

po způsobových slovesech

Er muss / kann / darf / mag / soll / will kommen.
Musí / může / smí / může snad / má / chce přijít.

po tvarech pomocného slovesa werden (budoucí časy, kondicionály – viz 6.5, 6.9.2)

Ich werde es dir erzählen.

Budu ti to vyprávět.

Ich würde es nicht erzählen.

Já bych to nevyprávěl.

po slovesech označujících pohyb, např. gehen, laufen, kommen, fahren

Sie kommt uns besuchen.

Přij(e)de nás navštívit.

Er läuft sie begrüßen.

Běží ji přivítat.

Wir gehen Volleyball spielen.

Jdeme hrát volejbal.

po slovesech vnímání fühlen, spüren, hören, sehen a po slovese finden

Ich höre den Vater kommen.

Slyším přicházet otce.

Ich spüre mein Herz klopfen.

Cítím, jak mi buší srdce.

Wir sehen das Flugzeug landen.

Vidíme letadlo přistávat.

Er fand sie im Bett liegen.

Našel ji ležet v posteli.

po slovesech bleiben, lassen, schicken

Sie lässt ihn lange warten.

Nechává ho dlouho čekat.

Bleiben Sie sitzen.

Zůstaňte sedět.

Ich schicke die Kinder schlafen.

Pošlu děti spát.

ve spojeních typu

Du hast gut reden.

Tobě se to mluví.

Er hat sein Auto vor dem Haus stehen.

Jeho auto stojí před domem.

Sie legte sich schlafen.

Uložila se k spánku.

■ ve funkci rozkazovacího způsobu

Nicht rauchen!

Nekuřte!

Stehen bleiben!

Zůstaňte stát!

Po slovesech lernen, lehren, heißen, helfen se používá prostý infinitiv, pokud není rozvitý. Má-li infinitiv jeden rozvíjející člen, je použití **zu** fakultativní, při více rozvíjejících členech je zpravidla zu:

Er lernt schwimmen.

Učí se plavat.

Er lernt (,) das neue Gerät (zu) benutzen.

Učí se používat nový přístroj.

Er lernt (,) das neue Gerät zuverlässig zu benutzen.

Učí se spolehlivě používat nový přístroj.

Ich helfe dir abspülen.

Pomohu ti umýt nádobí.

Ich helfe dir (,) deine Angelegenheiten (zu) erledigen.

Pomohu ti vyřídít tvé záležitosti.

Nerozvitý infinitiv ve funkci podmětu bývá bez zu:

Sprechen ist Silber, schweigen ist Gold.

Mluvíti stříbro, mlčeti zlato.

6.6.2 Závislý infinitiv s zu

Částice **zu** stojí vždy bezprostředně před infinitivem a píše se odděleně. U sloves s odlučitelnou předponou se vkládá mezi předponu a sloveso a všechny tři části se píší dohromady.

Er beginnt zu spielen.

Začíná hrát.

Er hört auf mitzuspielen.

Přestane s námi hrát.

U souřadně spojených infinitivů se částice **zu** opakuje:

Er beginnt zu spielen und zu singen.

Začíná hrát a zpívat.

U několika závislých infinitivů po sobě je **zu** jen u posledního infinitivu, tedy u toho, který by v neinfinitivní konstrukci byl ve tvaru určitého slovesa:

Er hofft, bleiben zu können.

(Er hofft, dass er bleiben kann.)

Doufá, že bude moci zůstat.

Infinitiv **s zu** se používá:

■ po řadě sloves, např. anfangen, aufhören, beginnen, gelingen, sich lohnen, vergessen, vermögen, versuchen, vorhaben, wagen, wissen (ve významu umět, dovést)

Es beginnt zu regnen.

Začíná pršet.

Wann hörst du endlich auf zu rauchen?

Kdy konečně přestaneš kouřit?

Er vergisst immer (,) die Fenster zuzumachen.

Vždycky zapomene zavřít okna.

Versuch es noch mal zu erklären.

Pokus se to vysvětlit ještě jednou.

Er wagt nicht wieder zu kommen.

Neodváží se přijít znova.

Er weiß sich nicht zu helfen.

Nedokáže si pomoci.

■ ve vazbách se slovesy sein a haben ve významu nutnosti nebo možnosti; konstrukce se slovesem haben mají aktivní význam – činitel děje je v nich vyjádřen; konstrukce se sein mají pasivní význam – činitel děje je nevyjádřen

Sie haben noch das Formular auszufüllen.

Musíte / máte ještě vyplnit formulář.

Das Formular ist in Blockchrift auszufüllen.

Formulář je třeba vyplnit hůlkovým písmem.

Das ist zu beneiden.

To je možno / nutno závidět.

vždy, je-li závislý na podstatném nebo přídavném jméne

Er hat die Möglichkeit (,) eine billigere Unterkunft zu besorgen.

Má možnost obstarat levnější ubytování.

Es ist möglich (,) eine billigere Unterkunft zu besorgen.

Je možné obstarat levnější ubytování.

ve všech infinitivních konstrukcích nahrazujících vedlejší větu (viz 14.2.5, 14.2.7, 14.2.10)

Er scheint müde zu sein.

Zdá se, že je unaven.

Sie hofft (,) eine gute Stelle zu finden.

Doufá, že najde dobré místo.

po brauchen v záporných větách ve významu nemuset

Du brauchst nicht darüber zu reden.

Nemusíš o tom mluvit.

Du brauchst keine Angst zu haben.

Nemusíš mít strach.

Poznámka:

Pokud je infinitiv rozvit dalšími větnými členy, doporučuje se pro větší přehlednost oddělit infinitivní část čárkou. Může však být i vypuštěna. Záleží na volbě uživatele.

Použití infinitivu minulého s zu viz 14.2.7, 14.2.10.

Cvičení k 6.6.1 – 6.6.2

Cvičení 149

Doplňte do vět spojení **Deutsch lernen**. Rozhodněte, zda použít prostý infinitiv, nebo infinitiv s zu, popř. doplňte interpunkci:

Er hat vor _____.

→ Er hat vor(,) Deutsch zu lernen.

1. Er muss endlich anfangen _____.
2. Hat sie auch vor _____?
3. Die Kinder sollten natürlich auch _____.
4. Sogar der Opa wird _____.
5. Wir empfehlen allen _____.
6. Es macht uns Spaß _____.
7. Wir gehen jetzt alle _____.
8. Man hört nie auf _____.

Cvičení 150

Was bringt ein längerer Aufenthalt im Ausland?
eine Fremdsprache lernen

→ Man kann eine Fremdsprache lernen.

Es ist eine gute Gelegenheit(,) eine Fremdsprache zu lernen.

1. die Fremdsprachenkenntnisse ausnutzen und entwickeln
2. andere Bräuche und Sitten kennen lernen
3. unbekannte Gerichte kosten
4. viele gute Erfahrungen gewinnen
5. neue Freundschaften anknüpfen

Cvičení 151

Doplňte prostý infinitiv nebo infinitiv s zu, popř. interpunkci:

a) die Rechnung bezahlen

1. Kannst du _____?
2. Es ist nötig _____.
3. Haben Sie nicht vergessen _____?
4. Man muss noch _____.
5. Es ist die höchste Zeit _____.
6. Ich gehe _____.
7. Wir werden _____.

- b) Gitarre spielen und singen
1. Sie lernt _____.
 2. Warum hat er aufgehört _____?
 3. Es ist für ihn ein Vergnügen _____.
 4. Kann sie auch _____?
 5. Er hat jetzt nur selten die Gelegenheit _____.

6. Wir hören ihn oft _____.
7. Er wird heute _____.

c) eine Operation durchführen

1. Wir müssen _____.
2. Es ist unbedingt nötig _____.
3. Der Chefarzt hat entschieden _____.
4. Es ist doch kein Problem _____.
5. Der Professor lässt ihn _____.
6. Er soll _____.

Cvičení 152

Doplňte infinitiv prostý nebo s zu, popř. doplňte interpunkci:

Ein Familienabend

1. Nach dem Abendbrot bleiben wir noch am Tisch (sitzen).
2. Jetzt endlich haben wir Zeit (sich unterhalten).
3. Dann hilft Susi der Mutter (abspülen).
4. Peter geht mit seinen Freunden (Volleyball spielen).
5. Ich möchte auch gern (Volleyball spielen), ich muss aber unbedingt einen Brief nach England (schreiben).
6. Ich habe heute keine Lust (Briefe schreiben); es lässt sich aber nicht mehr (verschieben).
7. Ich fange langsam an (den Brief zunächst auf Tschechisch schreiben).
8. Dann hilft mir Mami (den Brief ins Englische übersetzen).
9. Vater hatte den ganzen Tag (viel tun).
10. Jetzt möchte er (sich vor dem Bildschirm ausruhen).
11. Bald beginnt er jedoch (schlummern) und jetzt höre ich ihn sogar (schnarchen).
12. Es ist angenehm (solche idyllischen Familienabende verbringen).

Cvičení 153

Přeložte do češtiny:

1. Hast du noch etwas zu erledigen?
2. Diese Frage ist noch zu besprechen.

3. Du hast noch einen Brief zu schreiben.
4. Sie haben noch das Formular auszufüllen.
5. Das Problem war nicht zu lösen.
6. Er hat noch zwei Semester zu studieren und das Staatsexamen abzulegen.
7. Der Termin ist nicht mehr hinauszuschieben.

Cvičení 154

Přeložte do němčiny pomocí konstrukcí haben + zu + infinitiv a sein + zu + infinitiv:

1. Ten slovník není k dostání.
2. Neměli jsme co řešit.
3. To jsme měli vyřídit už včera, ale měli jsme mnoho práce.
4. Je možné ten provoz zmodernizovat?
5. Ty údaje je třeba zveřejnit.
6. Dodací termín nebylo možno dodržet.
7. Ta faktura se musí zaplatit ještě dnes.

Cvičení 155

Řekněte, co je třeba udělat před dovolenou v kempu:

einen neuen Schlafsack besorgen
→ Wir müssen einen neuen Schlafsack besorgen.

Wir dürfen nicht vergessen(,) einen neuen Schlafsack zu besorgen.

Es ist nötig(,) einen neuen Schlafsack zu besorgen.

1. das Zelt überprüfen
2. fehlende Pflöcke kaufen
3. den Gaskocher reparieren lassen
4. gute Campingplätze herausuchen

Cvičení 156

Reagujte podle vzoru:

Ist der Betrieb modernisierbar?

→ Ja, der Betrieb ist zu modernisieren.

Ja, man kann den Betrieb modernisieren.

1. Ist der Plan realisierbar?
2. Ist die Aufgabe lösbar?
3. Sind die Ergebnisse vergleichbar?
4. Ist das Manuskript entzifferbar?
5. Ist ihr Wunsch erfüllbar?
6. Ist die Temperatur einstellbar?
7. Ist die Uhr noch reparierbar?

Cvičení 157

Přeložte:

Výchovné problémy

1. Není lehké vychovávat čtrnáctiletého kluka.
2. Začíná dělat rodičům problémy.
3. Nechává se tetovat a začíná kouřit a pít alkohol.
4. Nebaví ho trávit volný čas s rodinou, baví ho sedět s kamarády v hospodě.
5. Někdy ho vidíme dopoledne toulat se po městě.
6. Často ho slyšíme hádat se s rodiči.
7. Rodiče se snaží s tím něco dělat.
8. Není jednoduché řešit takové problémy.

Cvičení 158

Reagujte podle vzoru:

Ich schreibe einen Brief.

→ Du brauchst keinen Brief zu schreiben.

1. Ich bezahle die Rechnung.
2. Ich schicke ein Telegramm.
3. Ich rufe dich heute Abend an.
4. Ich habe Angst.
5. Ich will mit ihm darüber reden.
6. Ich stehe morgen sehr früh auf.
7. Ich helfe dir dabei.
8. Ich erkläre dir alles.
9. Ich mache mir Sorgen.

6.6.3 Příčestí přítomné

Příčestí přítomné (participium I) se v němčině tvoří přidáním přípony **-d** k infinitivu.

beginnen + **d** → **beginnend** (začínající)
lesend (čtoucí)
fahrend (jedoucí)
schreibend (píšící)

Příčestí přítomné má činný význam a vyjadřuje děj, který probíhá současně s dějem vyjádřeným přísudkem věty. Příčestí přítomné může mít ve větě buď funkci doplňku, a pak se nesklouňuje, nebo funkci přívlastku, kdy se sklouňuje.

V nesklonném tvaru se do češtiny překládá:

■ předložkovým výrazem

Sie wandte sich ihm lachend zu.
S úsměvem se k němu obrátila.

■ příslovcem

Sie empfing ihn schweigend.
Přijala ho mlčky.

■ přechodníkem přítomným

Sie begann seufzend zu packen.
Vzdychajíc začala balit.

Příčestí přítomné ve funkci přívlastku se do češtiny překládá přidavným jménem slovesným odvozeným od přechodníku přítomného:

das schlafende Kind
(spící dítě)

dem weinenden Mädchen
(plačícímu děvčeti)

Ve spojení s **zu** má příčestí přítomné trpný význam a vyjadřuje nutnost nebo možnost:

die zu erwartenden Änderungen
(změny, které je třeba očekávat)

ein kaum zu ändernder Umstand
(okolnost, kterou lze sotva změnit)

Některá participia I přecházejí k přidavným jménům. Do češtiny se pak v určitých spojeních nepřekládají klasickým přidavným jménem slovesným:

die sitzende Frau × die sitzende Lebensweise
(sedící žena) × (sedavý způsob života)

Podobně:

eine dringende Arbeit
(neodkladná práce)

hervorragende Ergebnisse
(vynikající výsledky)

ein bedeutender Politiker
(významný politik)

Tvary některých participií I přešly k dalším slovním druhům, např. k předložkám (während, entsprechend) nebo podstatným jménům (der Reisende, die Lernenden).

6.6.4 Příčestí minulé

Příčestí minulé (participium II) se tvoří v němčině od všech sloves.

U pravidelných sloves se tvoří přidáním přípony **-t**, resp. **-et** k infinitivnímu kmeni (spielen-, lern-, bastel-, wart-) a u většiny sloves přidáním předpony **ge-**:

spielen → **gespielt**
lernen → **gelernt**
basteln → **gebastelt**

Končí-li slovesný kmen na **-t**, **-d**, **-fn**, **-chn** apod., přidává se přípona **-et**. Je to stejný princip jako u tvarů 3. os. j. č. přítomného času:

warten → **gewartet**
reden → **geredet**
öffnen → **geöffnet**
rechnen → **gerechnet**

U nepravidelných sloves má příčestí minulé příponu **-en** a často změnu samohlásky (zřídka souhlásky) ve slovesném kmeni. Tvar příčestí minulého nelze tedy odvodit. Je třeba se ho, stejně jako tvar préterita, učit zároveň se slovesem. I u většiny nepravidelných sloves má příčestí minulé předponu **ge-**:

geben → **gegeben**
schreiben → **geschrieben**
ziehen → **gezogen**
essen → **gegessen**
leiden → **gelitten**

Předpona **ge-** se u sloves s odlučitelnou předponou dává mezi předponou slovesa a slovesný základ a celý tvar se píše dohromady:

auswerten → **ausgewertet**
abholen → **abgeholt**
ansehen → **angesehen**
einschreiben → **eingeschrieben**

Bez předpony ge- se tvoří přičestí minulé od sloves:

■ s neodlučitelnou předponou

bestellen	→	bestellt
entstehen	→	entstanden
verdienen	→	verdient
unterhalten	→	unterhalten
übersetzen	→	übersetzt

■ cizího původu se zakončením na -ieren

fotografieren	→	fotografiert
privatisieren	→	privatisiert
passieren	→	passiert

■ s dvěma předponami

abberufen	→	abberufen
vorbestellen	→	vorbestellt

V němčině je nepočtená skupina osmi tzv. **smíšených sloves**, která tvoří přičestí minulé příponou **-t** a zároveň mají změnu ve slovesném kmeni. Mají tedy znaky pravidelných i nepravidelných sloves:

brennen	→	gebrannt
bringen	→	gebracht
denken	→	gedacht
kennen	→	gekannt
nennen	→	genannt
rennen	→	gerannt
senden	→	gesandt / gesendet
wenden	→	gewandt / gewendet

Použití pravidelných a nepravidelných tvarů sloves *senden* a *wenden* viz 6.7.

Užití přičestí minulého

Neskloňovaný tvar přičestí minulého je:

■ součástí složených minulých časů – perfekta a plusquamperfekta (viz 6.7)

■ součástí průběhového a stavového pasiva (viz 6.8)

■ vyjadřuje doplněk nebo příslovečné určení

Er fühlte sich tief beleidigt.

Cítil se hluboce uražen.

Skloňovaný tvar přičestí minulého může mít funkci přívlastku. Do češtiny se pak překládá jako přídavné jméno slovesné, většinou s trpným významem:

die bezahlte Rechnung
(zaplacený účet)

die vorgeschlagene Lösung
(navržené řešení)

der unerwartete Besuch
(neočekávaná návštěva)

Přičestí minulé vytvořené od bezpředmětového slovesa má činný význam:

ein gefallener Baum
(padlý strom)

die verschwundene Insel
(zmizelý ostrov)

Řada přičestí minulých přešla k přídavným jménům, a posunula se tak i významově.

das schwer verdiente Geld × ein verdienter Mann
(těžce vydělané peníze) × (zasloužilý muž)

ausgezeichnete Sportler
(vynikající i vyznamenaní sportovci)

ein gewagter Witz
(odvážný vtíp)

ein gewandter Tänzer
(šikovný tanečník)

V těchto případech se participia II mohou i stupňovat:

der geeignetste Moment
(nejvhodnější moment)

ein erfahrenerer Mitarbeiter
(zkušenější pracovník)

Cvičení k 6.6.3 – 6.6.4

Cvičení 159

Přeložte do češtiny:

a)

1. folgende Bedingungen
2. ein entscheidender Moment
3. wartende Patienten
4. eine genügende Anzahl
5. das entsprechende Niveau
6. ein hervorragender Fachmann
7. kochendes Wasser
8. eine überzeugende Antwort
9. lachende Zuschauer
10. die sich entwickelnde elektronische Industrie

b)

1. der abgelehnte Vorschlag
2. verschriebene Medikamente
3. ein geübtes Auge
4. entkernte Kirschen
5. erfrorene Blüten
6. sein verstorbener Onkel
7. viele geschiedene Ehen
8. erdachte und erlogene Geschichten
9. der verschwundene Schatz
10. der abgefahrte Bus
11. die stehen gebliebene Zeit

Cvičení 160

Vytvořte přičestí minulé a přeložte je do češtiny přidavným jménem slovesným:

1. bezeichnen
2. einberechnen
3. empfehlen
4. erleiden
5. herauskommen
6. öffnen
7. verbringen
8. vergessen
9. verschütten
10. vorbereiten
11. zerstören
12. zustellen

Cvičení 161

Tvořte spojení přičestí minulého s podstatným jménem podle vzoru a přeložte:

planen / Reise
→ die geplante Reise

1. privatisieren / Hotel
2. durchführen / Experiment
3. beeindrucken / Zuschauer (mn. č.)
4. ernennen / Minister
5. gelingen / Versuch
6. anbieten / Stelle
7. zurückgeben / Besitz
8. einschlafen / Kind
9. verlieren / Hoffnung
10. entstehen / Chance
11. übertreiben / Anforderung
12. erringen / Sieg
13. unterzeichnen / Vertrag

Cvičení 162

Vyjáďřete přičestím přítomným podle vzoru a přeložte:

ein Kind spielt
→ ein spielendes Kind

1. ein Teilnehmer fehlt
2. manche Probleme entstehen
3. dieser Augenblick entscheidet
4. sein Vorschlag überrascht
5. kein Argument überzeugt
6. das Getränk erfrischt
7. das Semester beginnt
8. die Bedingungen ändern sich

Cvičení 163

Doplňte do všech vět spojení „navržené řešení“:

1. Wie gefällt dir _____?
2. Was sagen Sie zu _____?
3. Wer ist der Autor _____?
4. Wir haben drei _____.
5. Wir unterstützen die von dir _____.
6. Hier sind alle _____.

Cvičení 164

Přeložte se členem určitým:

1. milující otec
2. blížící se loď
3. spěchající chodci
4. parkující auta
5. kultivovaní lidé
6. opakovaná prosba
7. vrácené peníze
8. slíbená odměna
9. rozvíjející se obchod
10. vyřízené formality
11. utrpěné bezpráví
12. opuštěné děti

6.7 Minulý čas sloves

Pro vyjádření minulého děje má němčina tři minulé časy:

perfektum (složený minulý čas)

ich habe gefragt ((ze)ptal jsem se)

ich bin geflogen (letěl jsem)

préteritum (jednoduchý minulý čas)

ich fragte ((ze)ptal jsem se)

ich flog (letěl jsem)

plusquamperfektum (složený předminulý čas)

ich hatte gefragt (zeptal jsem se)

ich war geflogen (letěl jsem)

6

Minulé časy se od sloves pravidelných tvoří pravidelně, dají se tedy odvodit. Od sloves nepravidelných se odvodit nedají, je tedy třeba se tvary préterita i perfekta učit zároveň se slovesem.

Použití perfekta a préterita

Zjednodušeně lze říci, že jednoduchý čas minulý – préteritum je tvar používaný převážně v monologickém, hlavně psaném projevu (vyprávění). **Perfektum je minulý čas dialogu.** U způsobových a pomocných sloves se však i v dialogu setkáme s préteritem.

6.7.1 Perfektum

suchen / finden (hledat / nalézt)	reisen / kommen (cestovat / přijít)
ich habe gesucht / gefunden	ich bin gereist / gekommen
du hast gesucht / gefunden	du bist gereist / gekommen
er hat gesucht / gefunden	er ist gereist / gekommen
wir haben gesucht / gefunden	wir sind gereist / gekommen
ihr habt gesucht / gefunden	ihr seid gereist / gekommen
sie haben gesucht / gefunden	sie sind gereist / gekommen

Perfektum je složený minulý čas. Tvoří se u všech sloves podle vzoru:

ich habe / bin + **příčestí minulého**
(pomocné sloveso) (participium II
významového slovesa)

Tvar příčestí minulého se nemění a v hlavní větě je obvykle na konci:

Er **ist** gestern in die USA **gereist**.

Včera cestoval do USA.

Pomocné sloveso se neopakuje, pokud je společné pro více sloves:

Ich habe den Brief getippt und gleich geschickt.

Natukala jsem dopis a hned jsem ho poslala.

Ale:

Ich **bin** aufgestanden und **habe** mir die Zähne geputzt.

Vstal jsem a vyčistil si zuby.

U zvrtných sloves je zvrtné zájmeno ve větě za pomocných slovesem:

Ich habe **mich** wirklich beeilt.

Opravdu jsem si pospíšil.

Hast du **dir** das Bild angesehen?

Prohlédla sis ten obraz?

6.7.1.1 Perfektum způsobových sloves

Je-li způsobové sloveso ve větě samostatně (bez infinitivu významového slovesa), tvoří se perfektum podle vzoru:

ich habe + příčestí minulého

Např.

dürfen → ich habe **gedurft** (směl jsem)

können → ich habe **gekonnt** (mohl jsem)

müssen → ich habe **gemusst** (musel jsem)

sollen → ich habe **gesollt** (měl jsem)

wollen → ich habe **gewollt** (chtěl jsem)

mögen → ich habe **gemocht** (měl jsem rád)

Jestliže je způsobové sloveso ve větě spojeno s infinitivem významového slovesa, používá se místo příčestí minulého infinitivu způsobového slovesa. Ve větě jsou pak za sebou dva infinitivy:

Ich habe es **erledigen können**.

Mohl jsem to zařídít.

Sie hat es **sagen müssen**.

Musela to říci.

Obdobně je tomu většinou i u sloves hören, sehen, lassen, heißen:

Ich habe ihn **kommen hören**. (místo gehört)

Slyšela jsem ho přicházet.

Sie hat ihn **laufen sehen**. (místo gesehen)

Viděla ho utíkat.

Sie haben sich ein Haus **bauen lassen**. (místo gelassen)

Dali si postavit dům.

Sie haben ihr **schweigen heißen**. (místo geheißen)

Přikázali jí mlčet.

6.7.1.2 Perfektum pomocných sloves haben, sein, werden

ich **habe gehabt** (*měl jsem*), du hast gehabt, ...
ich **bin gewesen** (*byl jsem*), du bist gewesen, ...
ich **bin geworden** (*stal jsem se*), du bist geworden, ...

6.7.1.3 Použití pomocného slovesa haben nebo sein

Pomocné sloveso se doporučuje osvojovat si zároveň s tvarem přičestí minulého, zvláště u sloves s pomocným slovesem sein, protože těch je podstatně méně. Kromě toho je praktické znát zásady použití haben a sein.

Pomocné sloveso haben má většina sloves. Jsou to:

■ všechna přechodná slovesa, tj. slovesa, která mohou mít předmět v prostém 4. pádě (bez předložky)

Ich **habe** (ein Buch) gelesen.
Četl jsem (knihu).

Ich **habe** lange (die Adresse) gesucht.
Dlouho jsem hledala (tu adresu).

■ všechna zvrtná slovesa

Er **hat** sich nur mühsam bewegt.
Pohyboval se jen s námahou.

Die Stadt **hat** sich verändert.
Město se změnilo.

■ z nepřechodných sloves ta, která vyjadřují stav nebo průběh děje

Er **hat** nur vier Stunden geschlafen.
Spal jen čtyři hodiny.

Wir **haben** am Tisch gesessen.
Seděli jsme u stolu.

■ neosobní slovesa

Es **hat** geregnet.
Pršelo.

Es **hat** geschneit.
Sněžilo.

■ všechna způsobová slovesa

Pomocné sloveso sein mají:

■ nepřechodná a nezvrtná slovesa, která vyjadřují změnu místa nebo stavu

ich **bin** gegangen / gelaufen / gerannt / geschritten
/ gereist / gesprungen / gewandert

(*šel jsem / běžel jsem / utíkal jsem / kráčel jsem /
cestoval jsem / skočil jsem / chodil jsem pěšky*)

er **ist** erwacht / erkrankt / eingeschlafen / verstorben /
gewachsen
(*pročítal / onemocněl / usnul / zemřel / rostl*)

■ slovesa bleiben, sein, werden

ich **bin** geblieben / gewesen / geworden
(*zůstal jsem / byl jsem / stal jsem se*)

Některá slovesa pohybu, např. schwimmen, rudern, segeln, užívají pomocného slovesa haben k vyjádření průběhu děje a sein k udání cíle nebo trasy:

Er **hat** eine Stunde geschwommen.
Plaval hodinu.

Er **ist** über den Kanal geschwommen.
Plaval přes Kanál.

Stejné sloveso může mít v perfektu pomocné sloveso haben, pokud se použije jako přechodné, nebo pomocné sloveso sein, pokud se použije jako nepřechodné (vyjadřuje změnu místa nebo stavu):

Er **hat** einen Audi gefahren.
Řídil audi / jezdil s audi.

Sie **hat** das Auto in die Garage gefahren.
Zavezla auto do garáže.

Sie **sind** nach Pilsen gefahren.
Jeli do Plzně.

Seid ihr mit dem Zug gefahren?
Jeli jste vlakem?

Podobně je tomu u dalších sloves:

brechen

Er **hat** sein Wort gebrochen.
Porušil své slovo.

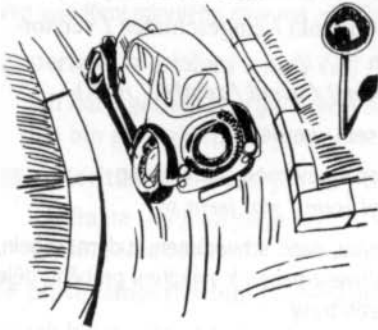
Das Rad **ist** gebrochen.
Kolo se rozbilo.

biegen

Er **hat** den Draht gebogen.
Ohnul drát.

Das Auto **ist** nach links gebogen.
Auto zahnilo doleva.

fliegen

Er **hat** die Maschine zum ersten Mal geflogen.
Pilotoval to letadlo poprvé.

Der Ballon **ist** weit geflogen.
Balon letěl daleko.

frieren

Ich **habe** in der Nacht gefroren.
V noci mi byla zima.

Der Boden **ist** gefroren.
Půda zmrzla.

heilen

Die Ärzte **haben** die Entzündung mit Penizillin geheilt.

Lékaři vyléčili zánět penicilínem.

Die Wunde **ist** schnell geheilt.
Rána se rychle zhojila.

reißen

Er **hat** sich ein Loch in die Hose gerissen.
Roztrhl si kalhoty.

Der Film **ist** gerissen.
Film se přetrhl.

schmelzen

Die Sonne **hat** den Schnee geschmolzen.

Slunce rozpustilo sníh.

Der Schnee **ist** in der Sonne geschmolzen.

Sníh na slunci roztál.

spritzen

Er **hat** ihm Wasser ins Gesicht gespritzt.
Stříkal mu vodu do obličeje.

Das Wasser **ist** ihm ins Gesicht gespritzt.
Voda mu stříkala do obličeje.

stoßen

Er **hat** ihn ins Wasser gestoßen.
Shodil ho do vody.

Wir **sind** auf alte Bekannte gestoßen.
Narazili jsme na staré známé.

verderben

Ich **habe** mir den Magen verdorben.
Zkazil jsem si žaludek.

Das Fleisch **ist** verdorben.
Maso se kazilo.

Některá další přechodná a nepřechodná slovesa, která se někdy obtížněji rozlišují:

hängen, hingte, hat gehängt (*pověsit*)

Ich **habe** den Mantel in die Garderobe **gehängt**.
Pověsil jsem kabát do šatny.

hängen, hing, hat gehangen (*viset*)

Der Mantel **hat** in der Garderobe **gehangen**.
Kabát visel v šatně.

legen, legte, hat gelegt (*položít*)

Ich **habe** den Brief auf den Tisch **gelegt**.
Položil jsem dopis na stůl.

liegen, lag, hat gelegen (*ležet*)

Der Brief **hat** auf dem Tisch **gelegen**.
Dopis ležel na stole.

stellen, stellte, hat gestellt (*postavit*)

Ich **habe** die Vase auf den Tisch **gestellt**.
Postavil jsem vázu na stůl.

stehen, stand, hat gestanden (*stát*)

Die Vase **hat** auf dem Tisch **gestanden**.
Váza stála na stole.

setzen, setzte, hat gesetzt (*posadit*)

Ich **habe** das Kind auf den Rücksitz **gesetzt**.
Posadil jsem dítě na zadní sedadlo.

sitzen, saß, hat gesessen (*sedět*)

Das Kind **hat** auf dem Rücksitz **gesessen**.
Dítě sedělo na zadním sedadle.

erschrecken, erschreckte, hat erschreckt (*polekat*)

Der Hund **hat** uns **erschreckt**.

Pes nás polekal.

erschrecken (erschrickt), erschrak, ist erschrocken
(*polekat se*)

Wir **sind** vor dem Hund **erschrocken**.

Polekali jsme se psa.

löschen, löschte, hat gelöscht (*uhasit*)

Die Leute **haben** das Feuer **gelöscht**.

Lidé oheň uhasili.

erlöschen (erlischt), erlosch, ist erloschen (*uhasnout*)

Das Feuer **ist** **erloschen**.

Oheň uhasl.

senken, senkte, hat gesenkt (*snížít*)

Im Kaufhaus **hat** man die Preise **gesenkt**.

V obchodním domě snížili ceny.

sinken, sank, ist gesunken (*klesnout*)

Die Preise **sind** **gesunken**.

Ceny klesly.

Cvičení k 6.7.1

Cvičení 165

Reagujte podle vzoru:

Haben Sie den Text schon gelesen?

→ Ich lese ihn sofort.

1. Haben Sie die Post abgeholt?
2. Haben Sie die Briefe schon geschrieben?
3. Haben Sie das Medikament genommen?
4. Hast du schon Herrn Frisch angerufen?
5. Haben Sie die Arbeitserlaubnis für Herrn Nový schon besorgt?
6. Hast du schon einen Termin vereinbart?
7. Hast du schon das Visum beantragt?
8. Hast du Frau Kunz geholfen?
9. Hast du die Bücher zurückgebracht?

Cvičení 166

Odpovězte podle vzoru:

Wann willst du das Auto verkaufen?

→ Ich habe das Auto schon verkauft.

- a)
 1. Holst du die Zeitung?
 2. Kann sie den Brief tippen?
 3. Du sollst die Papiere ordnen.
 4. Wollt ihr frühstücken?
 5. Er soll mit ihr darüber reden.
 6. Du sollst dich dem Problem widmen.
 7. Du sollst noch Klavier üben.
- b)
 1. Können Sie für uns ein Hotelzimmer reservieren?
 2. Wann will er den Informationsabend veranstalten?
 3. Kannst du die Angelegenheit erledigen?
 4. Erklärst du es deiner Frau?
 5. Wann willst du dein Arbeitszimmer tapezieren?
 6. Bestellen Sie die ausgestellten Waren?
 7. Das Hotel sollte man privatisieren.
- c)
 1. Wann beginnt sie mit ihrem Studium?
 2. Kann der Arzt dir ein gutes Schlafmittel verschreiben?
 3. Entscheidet sich Maria für die Stelle?
 4. Wann trifft sie sich mit ihrem neuen Chef?
 5. Trinken Sie mit mir eine Tasse Tee?
 6. Leihst du ihm das Geld?
 7. Verzeihst du ihm?

d)

1. Wann bringst du die Materialien zurück?
2. Denkst du darüber nach?
3. Wendest du dich mit dem Problem an ihn?
4. Wann sendet das Fernsehen die Aufzeichnung des Wettkampfes?
5. Senden Sie ihr Blumen?
6. Wann ernennt der Präsident den Gouverneur der Nationalbank?
7. Du solltest den Brief verbrennen.

Cvičení 167

Převeďte do perfekta:

Er wollte sich die Fotos ansehen.
→ Er hat sich die Fotos angesehen.

1. Sie wollte das neue Kostüm anziehen.
2. Ich wollte dir nichts vorschreiben.
3. Sie wollten darüber nachdenken.
4. Ich musste oft im Lexikon nachschlagen.
5. Sie wollten ihn ausweisen.
6. Er wollte das Rauchen aufgeben.
7. Ich konnte sie nicht aufhalten.
8. Ich wollte mir die neue Wohnung ansehen.

Cvičení 168

Reagujte podle vzoru:

Er hat immer viel Glück. (ich)
→ Ich habe nie viel Glück gehabt.

1. Sie hatte immer einen guten Wagen. (ich)
2. Er war immer zufrieden. (sie – j. č.)
3. Sie hatten immer viel Geld. (wir)
4. Ich war immer ganz sicher. (ihr)
5. Sie wurde oft rot. (du)
6. Wir waren oft dabei. (ihr)
7. Mit 35 Jahren wurde er Direktor. (ich)

Cvičení 169

Doplňte sloveso **haben** nebo **sein** ve správném tvaru:

1. Endlich _____ wir den Weg gefunden.
2. Wir _____ uns nach Hause beeilt.
3. Wann _____ ihr abgereist?
4. Ich _____ nur vier Stunden geschlafen.
5. Ich _____ erst nach Mitternacht eingeschlafen und um halb fünf _____ ich schon aufgestanden.
6. Die Kinder _____ sich in den letzten Monaten sehr verändert.

7. Frau Schmidt _____ grau und älter geworden.
8. Sie _____ bei uns nicht lange geblieben.
9. Ihr Onkel _____ vor einer Woche gestorben.
10. Sie _____ bei ihm aufgewachsen.
11. Dann _____ sie in eine Großstadt umgezogen.

Cvičení 170

Nepovedený večírek

Zeptejte se kolegyně (tykáte jí), proč:

1. nevymyslela lepší program
2. nepozvala taky Martina
3. nepřipravila CD a nevypůjčila videokazety
4. neobjednala květiny
5. zapomněla na šampaňské
6. nevyzvedla obložené chlebičky
7. neosolila bramborový salát
8. nutila každého do jídla
9. nezatelefonovala také Wagnerovým
10. hádala se s manželem
11. pila moc alkoholu
12. zpívala moc nahlas
13. zkazila všem náladu

Cvičení 171

Doplňte sloveso **haben** nebo **sein** a přeložte do češtiny:

1. Das Fleisch _____ in der Hitze verdorben.
2. Die Nachricht _____ uns den ganzen Abend verdorben.
3. Er _____ sie mit Gewalt ins Auto gezogen.
4. Sie _____ zu ihrem Freund gezogen.
5. Alle Dokumente _____ verbrannt.
6. Wir _____ alles Holz verbrannt.
7. Warte mal, mir _____ das Schuhband gerissen.
8. Der Wind _____ ihm den Hut vom Kopf gerissen.
9. Die Äste _____ unter der Schneelast gebrochen.
10. Er _____ seinen Eid gebrochen.
11. Er _____ die Kugel 21 Meter gestoßen.
12. Die Polizei _____ auf eine heiße Spur gestoßen.

Cvičení 172

Reagujte podle vzoru:

Ist das Kind in die Schule gegangen? (dürfen)
→ Ja, das Kind hat in die Schule gehen dürfen.

1. Hat er eine neue Stelle gesucht? (müssen)
2. Hat sie den Termin verschoben? (lassen)
3. Haben die Studenten an der Konferenz teilgenommen? (können)
4. Hat sie eine Geburtstagsparty veranstaltet? (wollen)
5. Haben Sie es dem Chef gesagt? (müssen)
6. Hast du dir das Kleid selbst genäht? (lassen)
Nein, _____.
7. Haben sie nichts dagegen getan? (können)
Nein, _____.
8. Hat er wenigstens zugesehen? (dürfen)

Cvičení 175

Doplňte slovesa v perfektu:

Ein anstrengender Tag

1. Wo _____ du den ganzen Tag
_____? Ich _____ dich einige Mal
_____. (sein, anrufen)

2. Ich _____ einen anstrengenden Tag
_____. Ich _____ um halb sechs
_____. Und um Viertel nach sechs
_____ ich schon nach Prag _____.
(haben, aufstehen, fahren)
3. _____ du dienstlich nach Prag
_____? (reisen)
4. Ja, natürlich. Ich _____ unsere Ge-
schäftspartner _____. Wir _____
ein interessantes Geschäft _____. (tref-
fen, abschließen)
5. Was _____ du dann _____? (unter-
nehmen)
6. Wir _____ zusammen zu Mittag
_____. Dann _____ ich die Ge-
schäftsfreunde zum Flughafen _____.
(essen, fahren)
7. Wohin _____ sie _____? (fliegen)
8. Nach Brünn, zur Messe. Ich _____ dann
eine Lieferfirma _____, wo ich einige
Bestellungen _____ _____. (besu-
chen, besprechen)
9. _____ du danach nach Pilsen
_____? (zurückkehren)
10. Nein. Ich _____ noch einen kurzen Be-
such bei einem alten Kunden _____. (ab-
statten)
11. _____ du also in Prag bis zum Abend
_____? (bleiben)
12. Oh nein! Gegen fünf nachmittags _____
ich wieder in Pilsen _____. (sein)

Cvičení 173

Zeptejte se kolegyňě, zda / proč (použijte perfektum):

1. viděla přicházet ředitele
2. slyšela Mirka zpívat a hrát na kytaru
3. viděla Honzu tancovat
4. nechala si poslat ten nový katalog
5. slyšela sousedy se zase hádat
6. musela všechno prozradit
7. nechtěla pozvat Ingrid
8. nechala si ostříhat a obarvit vlasy

Cvičení 174

Chef zu seiner Sekretärin:

Post erledigen

→ Haben Sie die Post erledigt, Frau Fuchs?

1. den Lieferschein drucken
2. die Eingangsrechnungen prüfen
3. die Lieferanten anschreiben
4. die Auftragsbestätigungen versenden
5. die Kasse abrechnen
6. Herrn Böhm anrufen
7. die Kunden über den Betriebsurlaub informie-
ren
8. einen Termin vereinbaren
9. das Formular ausfüllen
10. Herrn Wagner im Sprachkurs anmelden
11. mit der Firma Siemens sprechen
12. den Termin verschieben
13. eine Antwort von Herrn Schmidt bekommen

13. Dann _____ du endlich Freizeit
_____. (haben)
14. Ach wo! Die Frau unseres Chefs _____
eine Party _____. Ich _____ einen
Blumenstrauß _____ und
_____ zur Party _____. (veranstal-
ten, kaufen müssen, gehen)
15. _____ du dich gut _____? (sich
amüsieren)
16. Nicht so gut. Ich war zu müde. Ich
_____ im Stehen _____. Ich
_____ mich also bald _____ und
_____ ins Bett _____. (einschla-
fen, sich verabschieden, gehen)

Cvičení 176

Z odpovědí ze cvičení 175 (sudá čísla) sestavte sou-
vislé vyprávění v 1. osobě. Vyprávějte v *préteritu*.

6.7.2 *Préteritum*

6.7.2.1 *Préteritum pravidelných sloves*

fragen (<i>ptát se</i>)	reden (<i>řečnit</i>)	rechnen (<i>počítat</i>)
ich fragte (<i>zeptal jsem se</i>)	ich redete (<i>řečnil jsem</i>)	ich rechnete (<i>počítal jsem</i>)
du fragtest	du redetest	du rechnetest
er fragte	er redete	er rechnete
wir fragten	wir redeten	wir rechneten
ihr fragtet	ihr redetet	ihr rechnetet
sie fragten	sie redeten	sie rechneten

Préteritum pravidelných sloves se tvoří od nezměněného slo-
vesného kmene přidáním koncovek **-(e)te**, **-(e)test**, **-(e)te**,
-(e)ten, **-(e)tet**, **-(e)ten**. Samohláska **-e** se před koncovkou
-te vsouvá pro lehčí výslovnost u sloves, jejichž kmen končí
na **-t**, **-d**, **-fn**, **-tn**, **-gn** apod. Jedná se tedy o stejný princip
jako u tvarů 2. a 3. osoby jednotného čísla a u 2. osoby
množného čísla přítomného času (viz 6.1.1).

6.7.2.2 *Préteritum způsobových sloves a slovesa wissen*

dürfen (<i>smět</i>)	mögen (<i>mit rád</i>)	wissen (<i>vědět</i>)
ich durfte (<i>směl jsem</i>)	ich mochte (<i>měl jsem rád</i>)	ich wusste (<i>věděl jsem</i>)
du durftest	du mochtest	du wusstest
er durfte	er mochte	er wusste
wir durften	wir mochten	wir wussten
ihr durftet	ihr mochtet	ihr wusstet
sie durften	sie mochten	sie wussten

Způsobová slovesa mají v *préteritu* koncovky **-te**, **-test**, **-te**,
-ten, **-tet**, **-ten**, může se měnit jejich kořen. Pokud mají
v infinitivu přehlásku, v *préteritu* ji ztrácejí (können – ich
konnte, müssen – ich musste). Slovesa **mögen** a **wissen**
mají další změny (ich **mochte**, ich **wusste**).

6.7.2.3 Präteritum tzv. smíšených sloves

**brennen, kennen, nennen, rennen,
senden, wenden, denken
a bringen**

kennen (<i>znát</i>)	bringen (<i>přinést</i>)
ich kannte (<i>znal jsem</i>)	ich brachte (<i>přinesl jsem</i>)
du kanntest	du brachtest
er kannte	er brachte
wir kannten	wir brachten
ihr kanntet	ihr brachtet
sie kannten	sie brachten

brennen → ich **brannte** (*hořel jsem*)

denken → du **dachtest** (*myslel sis*)

nennen → er **nannte** (*jmenoval*)

rennen → wir **rannten** (*utíkali jsme*)

senden → ihr **sandtet / sendetet** (*poslali jste*)

wenden → sie **wandten / wendeten** (*obrátili*)

Smíšená slovesa mají v präteritu stejné koncovky jako pravidelná slovesa, mění se však jejich kořen. Kmenové **-e-** se mění na **-a-**:

brennen → er **brannte**

U **denken** a **bringen** se mění i kmenová souhláska:

denken → ich **dachte**

bringen → ich **brachte**

Slovesa **senden** a **wenden** mají i pravidelné tvary. V určitých významech se používají pouze pravidelné tvary (viz 6.7.1):

Er **sandte / sendete** mir ein Paket.

Poslal mi balík.

Ale pouze:

Der Rundfunk **sendete** schon die Nachricht.

Rozhlas už vysílal tu zprávu.

Sie **wendete / wandte** sich an ihn.

Obrátila se na něj.

Ale pouze:

Der Schneider **wendete** den Mantel.

Krejčí obrátil kabát.

Wir **wendeten** Heu.

Obraceli jsme seno.

An der Kreuzung **wendete** er das Auto.

Na křižovatce auto obrátil.

6.7.2.4 Präteritum nepravidelných sloves

bleiben (<i>zůstat</i>)	lesen (<i>číst</i>)	fahren (<i>jet</i>)
ich blieb (<i>zůstal jsem</i>)	ich las (<i>četl jsem</i>)	ich fuhr (<i>jel jsem</i>)
du bliebst	du lasest	du fuhrst
er blieb	er las	er fuhr
wir blieben	wir lasen	wir fuhren
ihr bliebt	ihr last	ihr fuhrt
sie blieben	sie lasen	sie fuhren

Nepravidelná slovesa mají v präteritu **vždy změnu kmenové samohlásky, nemají příponu -te** a 1. a 3. osoba jednotného čísla je bez osobních koncovek.

Některá nepravidelná slovesa mají i změnu kmenové souhlásky, např.:

gehen	→	ich ging (<i>šel jsem</i>)
stehen	→	ich stand (<i>stál jsem</i>)
ziehen	→	ich zog (<i>táhl jsem</i>)
leiden	→	ich litt (<i>trpěl jsem</i>)
schneiden	→	ich schnitt (<i>řezal jsem</i>)
sitzen	→	ich saß (<i>seděl jsem</i>) apod.

Stejně jako přičestí minulé je třeba se tvar präterita nepravidelných sloves učit zároveň se slovesem.

U sloves s odlučitelnou předponou platí stejné pravidlo jako v přítomném čase – předpona je na konci hlavní věty:

Er **machte** das Fenster **zu**.

Zavřel okno.

Sie **zog** ein neues Kleid **an**.

Oblékla si nové šaty.

Sie **dachte** darüber **nach**.

Přemýšlela o tom.

6.7.2.5 Präteritum pomocných sloves haben, sein, werden

haben (<i>mit</i>)	sein (<i>byť</i>)	werden (<i>stát se</i>)
ich hatte (<i>měl jsem</i>)	ich war (<i>byl jsem</i>)	ich wurde (<i>stal jsem se</i>)
du hattest	du warst	du wurdest
er hatte	er war	er wurde
wir hatten	wir waren	wir wurden
ihr hattet	ihr wart	ihr wurdet
sie hatten	sie waren	sie wurden

6

6.7.3 Plusquamperfektum

Plusquamperfektum je předminulý čas. Vyjadřuje tedy děj, který proběhl před jiným dějem minulým. Tvoří se obdobně jako perfektum, pomocné sloveso je však v präteritu:

ich hatte
ich war + přičestí min. významového slovesa

Např.

ich hatte gespielt / gelesen
(*hrál jsem, četl jsem (předtím)*)

ich war abgereist / gekommen
(*odcestoval jsem, přijel jsem (předtím)*)

Více o použití plusquamperfekta viz 14.2.2.

Cvičení k 6.7.2

Cvičení 177

Převeďte do präterita:

1. Du hast immer viel zu tun.
2. Sie wird immer schnell rot.
3. Ihr seid unsere Gäste.
4. Ich habe keine Lust zum Spiel.
5. Ich bin nicht einverstanden.
6. Ich werde schnell gesund.
7. Er hat einen alten Fiat.
8. Das Problem ist nicht zu erklären.
9. Ich kann es ihm nicht sagen.
10. Ich will es aber nicht hören.
11. Ich weiß, dass er ein Geheimnis nicht für sich behalten kann.
12. Du sollst wissen, dass ich ihn nicht mag.
13. Ich muss es leider sagen.
14. Er darf uns nicht stören.

Cvičení 178

Reagujte podle vzoru:

Ist er ein guter Sänger?

→ Ja, er war immer ein guter Sänger.

1. Hat sie viele Freunde?
2. Sind Sie hier zufrieden?
3. Hast du Zeit für mich?
4. Seid ihr daran interessiert?
5. Ist sie im Team beliebt?
6. Habt ihr wenig Geld?
7. Bist du ein guter Läufer?

Cvičení 179

Doplňte způsobová slovesa v präteritu:

1. Ich _____ leider nicht früher kommen.
(können)
2. Ich _____ noch etwas erledigen.
(sollen)
3. Er _____ jahrelang keinen Sport treiben.
(dürfen)
4. Du _____ doch auch mitfahren!
(wollen)
5. Sie _____ ihre Bitte wiederholen. (müssen)
6. Ich _____ ihn nie leiden. (mögen)

- Wir _____ Sie nicht erkennen.
(können)
- _____ Sie Deutsch in der Schule?
(mögen)

Cvičení 180

Doplňte do vět vhodně vybraná slovesa ve tvaru préterita:

atmen, baden, beenden, begegnen, beobachten, öffnen, reden, sich widmen

- Ich _____ ihr mein Herz.
- Der Patient _____ tief durch den Mund.
- Wir _____ uns auf dem Weg zur Arbeit.
- Sie _____ ununterbrochen.
- Ich _____ jeden Morgen in kaltem Wasser.
- Er _____ die ganze Zeit seiner Arbeit.
- Er _____ mit dem Fernglas das Meer.
- Im Jahre 1994 _____ er sein Studium.

Cvičení 181

Vyprávějte v préteritu:

- Paul arbeitete den ganzen Tag.
- Seine Frau widmet sich dem Kind.
- Ab und zu öffnet sie die Tür und fragt ihren Mann nach etwas.
- Manchmal wartet sie eine Weile auf die Antwort, weil er sich auf die Arbeit konzentriert und nicht hört.
- Sie achtet seine Arbeit und will ihn nicht stören.
- Er redet nicht viel darüber, sie weiß aber, dass seine Arbeit wichtig ist.
- Endlich atmet er auf.
- Er ist fertig.

Cvičení 182

Nahradte způsobové sloveso významovým slovesem:

Ich musste meine Teilnahme absagen.
→ Ich sagte meine Teilnahme ab.

- a)
- Sie wollten am Mittwoch abreisen.
 - Sie wollte das Kind abhärten.
 - Wir mussten den Auftrag ablehnen.
 - Sie konnte sich gut anpassen.
 - Wir mussten schnell einpacken.

- Er wollte das Resultat nachrechnen.
- Sie mussten wieder den Fernseher einschalten.
- Wir wollten ein Feuer im Ofen anzünden.

- b)
- Ich wollte das Angebot annehmen.
 - Er musste ihm abraten.
 - Mit sechzig Jahren wollte er abtreten.
 - Am Theater musste ich abbiegen.
 - Ich wollte alle meine Freunde einladen.
 - Ich musste im Fahrplan nachsehen.
 - Schließlich mussten wir nachgeben.
 - Sie wollte uns noch aufhalten.

- c)
- Ich musste schnell nach Hause rennen.
 - Wir wollten Ihnen die Unterlagen senden.
 - Das konnte ich mir denken.
 - Er wollte ihr etwas Schönes bringen.
 - Sie musste sich an ihn mit einer Bitte wenden.
 - Sie konnten ein paar gute Beispiele nennen.
 - Die Schneiderin musste den Futterstoff wenden.
 - Das Fernsehen sollte die Nachricht noch einmal senden.
 - Er konnte den Ort nicht erkennen.

Cvičení 183

Doplňte slovesa v závorce ve tvaru préterita:

- Im 13. Jahrhundert _____ in Deutschland der Bund norddeutscher Städte, die Hanse. (entstehen)
- In seiner Blütezeit _____ der Bund an 170 Mitglieder. (zählen)
- Die Macht der Hanse _____ so groß, dass sie sogar Kriege gegen Könige führen _____. (sein, können)
- Im Verlauf des 15. Jahrhunderts _____ die Hanse an Bedeutung. (verlieren)
- Der Handel der Hansekaufleute _____, der Gewinn _____ ständig _____. (abnehmen, zurückgehen)
- Der Städtebund _____ im 17. Jahrhundert _____. (auseinander fallen)

Cvičení 184

Doplňte do textu v daném pořadí následující slovesa ve tvaru préterita:

geben, sein, herstellen, benötigen, einschneiden, bestreichen, abdrucken, gehen, sein, brauchen, haben, sein, schnitzen, gießen, können, fehlen, erfinden, lösen, haben, geraten, sterben, tragen

Johann Gutenberg erfindet bewegliche Lettern

1. Ursprünglich _____ es nur handgeschriebene Bücher.
2. Sie _____ teuer und kostbar.
3. Ein Mönch, der von einem antiken Werk eine Abschrift _____, _____ dazu oft sein ganzes Leben.
4. Später _____ man Bilder oder kurze Texte in eine Holzplatte _____, _____ sie mit einem Farbstoff und _____ sie auf einem Blatt Papier _____.
5. Die Buchherstellung _____ nun rascher und einfacher vor sich.
6. Sie _____ aber noch immer sehr kostspielig, da man für jede Buchseite eine eigene Holzplatte _____.
7. Da _____ der aus Mainz stammende Johann Gutenberg eine einfache, aber geniale Idee: Wie, wenn man nur einzelne Buchstaben (bewegliche Lettern) herstellte und diese dann je nach Bedarf zu immer neuen Texten zusammensetzte?
8. Eine der großartigsten Erfindungen der Menschheit _____ damit geboren.
9. Gutenberg _____ die Buchstaben zunächst aus Holz.
10. Später _____ er sie aus Metall.
11. Bücher _____ nun in größerer Zahl hergestellt werden.
12. Noch _____ aber ein rasches und billiges Abziehverfahren.
13. Mit Hilfe einer Druckerpresse, die er selbst _____, _____ Gutenberg auch dieses Problem.
14. Johann Gutenberg _____ von seiner Erfindung keinen Nutzen.

15. Er _____ bei der Einrichtung einer Druckerei in Schulden und _____ in ärmlichen Verhältnissen.

16. Seine Gesellen _____ die Kunst des Buchdruckens später in alle Länder Europas.

Cvičení 185

Převeďte celé vyprávění do préterita:

Ein Samstagmorgen

1. Es ist Samstag, halb acht.
2. Der Wecker klingelt schon 5 Minuten.
3. Endlich wacht Jens auf.
4. Er steht langsam auf, geht zum Fenster und öffnet es.
5. Er sieht, dass es regnet.
6. Ein Weilchen denkt er darüber nach, ob er Frühsport machen soll.
7. Eigentlich hat er keine Lust dazu.
8. Er macht ein paar Übungen, aber er fühlt, dass sein Körper wehtut.
9. Der Postbote bringt die Zeitung.
10. Jens holt die Zeitung und beginnt zu lesen.
11. Dann isst er sein Frühstück.
12. Und es regnet und regnet.
13. Es ist halb neun.
14. Jens liegt wieder im Bett und liest die Zeitung.
15. Um zehn ruft seine Freundin an.
16. Aber Jens schläft wieder.

6.8 Trpný rod

Čeština má opisný a zvratný trpný rod (opisné a zvratné pasivum):

*Materiál je používán. / Materiál se používá.
Text je překládán. / Text se překládá.*

Němčina má pouze opisné pasivum:

Das Material wird verwendet.
Materiál je používán / se používá.
Der Text wird übersetzt.
Text je překládán / se překládá.

Stejný význam mají v činném rodě věty:

Man verwendet das Material.
Man übersetzt den Text.

Na rozdíl od češtiny však němčina rozeznává **průběhový** a **stavový trpný rod**.

■ průběhové pasivum

Der Text wird übersetzt.
Text se překládá.

■ stavové pasivum

Der Text ist übersetzt.
*Text je přeložen.
Text je přeložený.*

6.8.1 Průběhový trpný rod

Průběhový trpný rod (průběhové pasivum) vyjadřuje akci. Popisuje, co se děje nebo provádí s objektem děje. Objekt děje je v trpné větě podmětem. Průběhové pasivum se tvoří podle vzorce:

pomocné sloveso **werden** + **příčestí minulé**
v příslušném rodě významového slovesa

Např.

Der Text **wird** ins Deutsche **übersetzt**.
Text je překládán / se překládá do němčiny.

Rod činný a trpný mohou vyjadřovat prakticky stejný obsah. Při transformaci věty činné v trpnou se předmět věty činné stává podmětem věty trpné, činný rod slovesa se převádí na trpný. Jestliže je v trpné větě vyjádřen činitel děje, je připojen předložkou, nejčastěji **von** (viz 6.8.1.3):

■ činný rod

Der Vater **lobt** den Sohn.
Otec chválí syna.

■ trpný rod

Der Sohn **wird** von dem Vater **gelobt**.
Syn je otcem chválen.

6.8.1.1 Přehled časů trpného rodu

■ **Přítomný čas** se tvoří:

přít. čas slovesa werden + příčestí minulé
významového slovesa

Der Sohn **wird** vom Vater **gelobt**.
Syn je otcem (po)chválen.

Ich **werde** oft danach **gefragt**.
Jsem na to často tázán.

Die Kinder **werden** bei uns gegen Tuberkulose
geimpft.

Děti se u nás očkují proti tuberkulóze.

■ **Préteritum** se tvoří:

préteritum slovesa werden + příčestí minulé vý-
znamového slovesa

Der Sohn **wurde** vom Vater **gelobt**.
Syn byl otcem (po)chválen.

Wir **wurden** oft danach **gefragt**.
Byli jsme na to často tázáni.

Das Projekt **wurde** vor 4 Jahren **vorgeschlagen**.
Projekt byl navržen před 4 lety.

■ **Perfektum** se tvoří:

perfektum slovesa werden + příčestí minulé vý-
znamového slovesa

Příčestí minulé slovesa werden **ztrácí** v tomto případě před-
ponu **ge-**:

Der Sohn ist vom Vater gelobt **worden**.
Syn byl otcem (po)chválen.

Das neue Krankenhaus ist schnell gebaut **worden**.
Nová nemocnice byla postavena rychle.

Bist du auch eingeladen **worden**?
Byl jsi také pozván?

■ **Plusquamperfektum**:

Příčestí minulé slovesa werden ztrácí předponu **ge-**:

Der Sohn war vom Vater gelobt **worden**.

6.8.1.2 Trpný infinitiv

Trpný infinitiv se skládá z přičestí minulého významového slovesa a infinitivu pomocného slovesa werden. Používá se nejčastěji po způsobových slovesech a méně často v budoucím čase:

gelobt werden

být chválen

Der Sohn will / soll / muss vom Vater **gelobt werden**.

Syn chce / má / musí být otcem (po)chválen.

Der Sohn wird vom Vater **gelobt werden**.

Syn bude otcem (po)chválen.

Das Programm muss **geändert werden**.

Program se musí změnit.

Das sollte klar **gesagt werden**.

To by mělo být řečeno jasně.

6.8.1.3 Vyjádření činitele děje

Der Sohn wird oft gelobt.

Syn je často (po)chválen.

Die Kinder wollen gelobt werden.

Děti chtějí být (po)chváleny.

Zatímco rod činný vyjadřuje děj s výraznější orientací na činitele děje (většinou je uvedena osoba či věc, která děj vyvolává), je v trpných větách činitel děje často nevyjádřen. Trpný rod je orientován na děj, proces. Používá se tedy hlavně v případech, kdy činitel děje nehraje významnou roli, nebo je neznámý:

Die Ergebnisse werden veröffentlicht.

Výsledky se zveřejňují.

Der Brief wurde ins Deutsche übersetzt.

Dopis byl přeložen do němčiny.

Das Problem ist gelöst worden.

Problém byl vyřešen.

Chceme-li **činitele děje** označit i v trpném rodě, použijeme předložkové vazby. Nejčastěji je činitel děje připojen předložkou **von**. Je-li činitel děje pocítován jako zprostředkující článek, je připojen předložkou **durch**. Předložkou **mit** se zpravidla připojuje pouze nástroj, s jehož pomocí se děj uskutečňuje. Podobně je tomu i ve větách činných.

Das Fahrzeug wurde **von** Polizisten angehalten.

Vozidlo bylo zastaveno policistou.

Das Haus wurde **durch** Bomben zerstört.

Dům byl zničen bombami.

Spaghetti werden **mit** Gabel und Löffel gegessen.
Špagety se jedí vidličkou a lžící.

6.8.1.4 Použití trpného rodu v němčině a češtině

Trpný rod se v němčině používá častěji než v češtině. Typické je použití trpného rodu ve větách, v nichž není vyjádřen činitel děje, k vyjádření činností zaměřených na objekt, např. při popisu pracovních postupů, v odborném stylu apod. Německé trpné věty se do češtiny mohou překládat také trpným rodem, a to buď složeným nebo velmi často zvrtným trpným rodem:

Ein wichtiges Problem wird gelöst.

Je řešen důležitý problém.

Řeší se důležitý problém.

Německé trpné věty se mohou do češtiny překládat i rodem činným:

Du wirst gesucht.

Hledají tě.

Wir werden um zehn Uhr erwartet.

Čekají nás v deset hodin.

6.8.1.5 Slovosled trpných vět

Přičestí minulé významového slovesa je na **konci věty**:

Alle Fragen wurden gleich nach dem Vortrag **beantwortet**.

Všechny otázky byly zodpovězeny hned po přednášce.

V perfektu, plusquamperfektu a při použití trpného infinitivu je přičestí minulé významového slovesa na předposledním místě před tvarem slovesa werden:

Ich bin auch **gefragt** worden.

Er muss auch **gefragt** werden.

Zájmeno es v trpných větách

Skladba věty často vyžaduje, aby podmět trpné věty stál uprostřed nebo na konci věty. Protože je třeba dodržet pravidla německého slovosledu hlavní věty oznamovací (určité sloveso na druhém místě), musí první místo v takové větě zaujmout zdůrazněný větný člen nebo zájmeno **es**, které v tomto případě neřídí sloveso, nýbrž pouze signalizuje, že podmět bude v další části věty za slovesem:

Es werden auch **andere Beispiele** angeführt.

Jsou uváděny i další příklady.

Hier werden **andere Beispiele** angeführt.

Zde jsou uváděny další příklady.

V důrazném postavení se může objevit i přičestí minulé významového slovesa:

Angeführt werden auch **andere Beispiele**.

Uváděny jsou i další příklady.

Věty, ve kterých není možné vyjádřit objekt děje (tj. v trpné větě podmět), mají na prvním místě zájmeno **es** nebo zdůrazněný větný člen. Tyto věty jsou bez podmětu.

Es wird in unserem Büro bis 16.30 gearbeitet.

In unserem Büro wird bis 16.30 gearbeitet.

V naší kanceláři se pracuje do 16.30.

Cvičení k 6.8.1

Cvičení 186

Dosadte správné tvary pomocného slovesa werden a přeložte:

1. Was _____ heute im Theater gespielt?
2. Monika, du _____ schon erwartet.
3. Wo _____ hier Schuhe repariert?
4. Gestern _____ in Latein geprüft.
5. Seit wann _____ in diesem Lokal Bier gezapft?
6. Wann _____ Mahlzeiten serviert?
7. Früher _____ hier Kleidung angeboten, jetzt _____ hier Autos verkauft.
8. Heute _____ das rekonstruierte Theater wieder eröffnet.
9. Ich komme nicht, ich _____ nicht eingeladen _____.
10. Heute Abend _____ getanzt und gesungen.
11. Der Vertrag _____ gekündigt _____.

Cvičení 187

Odpovídejte pomocí trpného rodu:

Spricht man in der Schweiz auch Französisch?
→ Ja, in der Schweiz wird auch Französisch gesprochen.

1. Spielt man in Tschechien viel Fußball?
2. Isst man in Tschechien viel Fleisch?
3. Trinkt man in Böhmen viel Bier?
4. Produziert man in Pilsen gutes Bier?
5. Stellt man in Mladá Boleslav Autos her?
6. Unternimmt man im Sommer viele Wanderungen?

Cvičení 188

Was macht man im Autohaus?

Fahrzeuge reparieren

→ Im Autohaus werden Fahrzeuge repariert.

1. Bremsen nachstellen und prüfen
2. Ölwechsel machen
3. Vergaser einstellen
4. Zündkerzen reinigen
5. Motoren auswechseln

- Karosserien lackieren
- Scheinwerfer kontrollieren
- Ersatzteile verkaufen

Cvičení 189

Uvedte, co se s danou věcí dělá, a přeložte:

Geschirr (abwaschen, abtrocknen)
 → Geschirr wird abgewaschen und abgetrocknet.

Nádobí se myje a utírá.

- Bier (brauen, zapfen, in Flaschen abfüllen, trinken)
- Fleisch (hacken, räuchern, braten, dünsten, grillen)
- Haare (kämmen, bürsten, toupieren, fönen, schneiden, färben)
- Wäsche (waschen, stärken, schleudern, aufhängen, bügeln)
- Geld (verdienen, stehlen, wechseln, vom Sparbuch abheben, ausleihen, investieren)

Cvičení 190

Utvořte otázku a odpovězte přítomným časem trpného rodu podle vzoru:

Boss / suchen

→ Wo ist der Boss? Der wird eben gesucht.

- Lieferwagen / tanken
- Dokumente / prüfen
- Lieferung / übernehmen
- Paletten / abladen
- Brief / übersetzen
- Text / drucken
- Kopien / anfertigen
- Kopierer / reparieren
- Kaffee / kochen

Cvičení 191

Odpovězte kladně pomocí trpného rodu:

Behandelte man alle Probleme?

→ Ja, alle Probleme wurden behandelt.

- Hat man den Supermarkt wirklich in nur acht Monaten gebaut?
- Veranstaltet man in dieser Saison viele Bälle?
- Haben sie alle Schulden bezahlt?
- Hat man ihn rechtzeitig gewarnt?
- Schrieb man darüber in den Zeitungen?
- Hat der Kunde die Lieferung übernommen?

- Sagt man das so auf Deutsch?

Cvičení 192

Převeďte do příslušného času trpného rodu, činitele děje připojte vhodnou předložkou (**von, durch, mit**):

- Der Flugkapitän begrüßte die Passagiere an Bord.
- Ein Facharzt hat den Patienten untersucht.
- Im Mai 1945 befreiten die Truppen der amerikanischen Armee Pilsen.
- Seine Tat hat uns überrascht.
- Bombenflugzeuge zerstörten die Fabrik bis auf die Fundamente.
- Unser Staat hilft politischen Flüchtlingen.
- Er hat das Ergebnis richtig vorausgesagt.
- Industrieabwässer verunreinigen unsere Flüsse.
- Man hat ihn mit Antibiotika behandelt.

Cvičení 193

Vyjádřete trpným rodem, zachovejte slovesný čas:

Gestern hat die Messe in Brünn eröffnet.

→ Gestern ist die Messe in Brünn eröffnet worden.

- Sie haben den Liefertermin nicht eingehalten.
- Der Kundendienst repariert morgen den Kopierer.
- Bei Bezahlung innerhalb von 10 Tagen ziehen wir 3% Skonto ab.
- Man hat die Rechnung noch nicht beglichen.
- Wir besprechen heute alle Details.
- Der Auftraggeber bestätigte gestern die Bestellung.
- Unsere Buchhaltung sendet Ihnen einen Scheck zu.

Cvičení 194

Zeptejte se préteritem trpného rodu, kdy se děj uskutečnil, a odpovězte pomocí nápovědy:

die Siedlung anlegen / vor dem Jahr 1250

→ Wann wurde die Siedlung angelegt?

Die Siedlung wurde vor dem Jahr 1250 angelegt.

- die Stadt erobern / 1618
- das Kloster auflösen / 1782
- das Schloss erbauen / im 16. Jahrhundert
- die Burg verlassen / nach den Hussitenkriegen
- die Universität gründen / 1348

6. die Kirche umbauen / in der Barockzeit
7. das Haus abreißen / 1960
8. das Stadttor wieder aufbauen / im 19. Jahrhundert
9. die Vorderfront restaurieren / in den siebziger Jahren
10. die Statue schaffen / im 14. Jahrhundert
11. den Bau zerstören / im 2. Weltkrieg

Cvičení 195

Řekněte, že nevíte, a v odpovědi vhodně nahradte trpný rod:

Von wem ist die Insel entdeckt worden?
→ Ich weiß nicht, wer die Insel entdeckt hat.

1. Von wem wurde das Porzellan erfunden?
2. Ist das Gerät bestellt worden?
3. Ist ein Medikament gegen diese Krankheit entwickelt worden?
4. Von wem wurde die Patientin untersucht?
5. Was ist ihm empfohlen worden?
6. Von wem wurde dieses hässliche Gebäude gebaut?
7. Ist die Rechnung schon beglichen worden?

Cvičení 196

Převeďte věty v trpném rodě do činného rodu v příslušném čase:

Die Bestellung wird von uns schnell ausgeführt.

→ Wir führen die Bestellung schnell aus.

1. Der Termin wurde von unserem Geschäftspartner verschoben.
2. Auf der Messe werden unsere neuen Produkte vorgestellt.
3. Die Lieferbedingungen sind von unserem Lieferanten nicht eingehalten worden.
4. Der Vertrag wurde von unserem Partner gekündigt.
5. Ihre Sonderwünsche werden von uns berücksichtigt.
6. Der Betrag wird auf Ihr Konto überwiesen.
7. Unsere Kunden werden persönlich angesprochen.

Cvičení 197

Přeložte pomocí trpného rodu:

1. Kdy byla ta smlouva uzavřena a podepsána?
2. Proč byla ta smlouva zrušena? (aufheben)
3. Zboží se u nás pečlivě balí.
4. Už se to zboží prodalo?
5. Byl zvolen nový předseda představenstva.
6. Faktura bude vystavena do týdne.
7. Dnes se bude přijímat nové zboží.

Cvičení 198

Was muss im Krankenhaus gemacht werden?

Patient / untersuchen

→ Muss man den Patienten untersuchen?
Ja, der Patient muss untersucht werden.

1. Untersuchung / wiederholen
2. Arm / röntgen
3. Kinder / impfen
4. der Kranke / langfristig beobachten
5. Operation / sofort durchführen
6. Temperatur / regelmäßig messen
7. Instrumente / sterilisieren
8. Bein / verbinden

Cvičení 199

Vyjádřete slovesem **müssen** a trpným infinitivem, co bylo třeba uskutečnit. Dejte pozor na slovosled. Kde je to možné, použijte dvě varianty:

die alte Verfassung ändern

→ Die alte Verfassung musste geändert werden.
Es musste die alte Verfassung geändert werden.

1. alle politischen Häftlinge entlassen
2. die Pressefreiheit einführen
3. einen neuen Präsidenten wählen
4. freie Wahlen ausschreiben
5. viele Straßen umbenennen
6. eine Wirtschaftsreform verwirklichen
7. Tausende Firmen privatisieren
8. die Preise liberalisieren
9. Hunderte von Gesetzen annehmen
10. neue Organe der Staatsmacht konstituieren
11. neue Banknoten drucken
12. neue Münzen prägen

Cvičení 200

Reagujte podle vzoru:

Ist der Plan realisierbar?

→ Ja, man kann den Plan realisieren.

Nein, der Plan kann nicht realisiert werden.

Doch, der Plan ist zu realisieren.

1. Ist der Betrieb modernisierbar?
2. Waren die Bedingungen erfüllbar?
3. Ist die Temperatur einstellbar?
4. Ist die Krankheit heilbar?
5. Ist das Fach abschließbar?
6. War das Manuskript entzifferbar?
7. Sind die Ergebnisse vergleichbar?
8. Ist der Tumor operierbar?

Cvičení 201

Přeložte pomocí trpného rodu:

1. Ty ulice se mají rozšiřovat.
2. Dopravní hluk v centru města se musí omezit.
3. Ty staré domy se mají bourat.
4. Ten termín nesmí být dále odsouván.
5. Dodací podmínky nemohly být dodrženy.
6. Musely se provést nějaké změny.
7. Musí se ještě projednat některé detaily.

Cvičení 202

Přeložte:

- a) Müllexporte in die Dritte Welt sind verboten
 1. Auch Sondermüll muss in der Bundesrepublik Deutschland nach dem Abfallgesetz grundsätzlich im Inland entsorgt werden.
 2. Abfallexporte werden von der zuständigen Landesbehörde nur mit strengen Auflagen genehmigt, und auch nur, weil die Entsorgungskapazität im Inland nicht ausreicht: Es fehlen etwa zehn Sondermüll-Verbrennungsanlagen.
 3. Was die Exporte von Industrieabfall in die Dritte Welt betrifft: Sie werden in keinem Fall genehmigt.
- b) Unsere Flüsse werden immer sauberer
 1. Eine eindeutige Verbesserung der biologischen Gewässergüte wurde festgestellt.
 2. Dies ist auf die verstärkten Abwasserreinigungsmassnahmen zurückzuführen.

3. Als besonders deutlich verbessert wird der Zustand der Donau im Raum Regensburg, des Neckars unterhalb von Stuttgart, des unteren Mains in Hessen sowie der Weser, der Leine und des Rheins hervorgehoben.

Cvičení 203

Přeložte trpným rodem:

1. Na tom projektu se už pracuje.
2. Švejk byl přeložen do mnoha jazyků.
3. Ten dopis už byl odeslán.
4. Kde se tu prodávají ojetá auta?
5. Teď se bude zpívat a tancovat!
6. Všichni účastníci by měli být podrobně informováni.
7. Bylo navrženo několik řešení.
8. Dřív se topilo jen dřevem a uhlím; teď se topí plynem, elektřinou a používá se i solární energie.

6.8.2 Stavový trpný rod

Stavové pasivum nevyjadřuje děj v jeho průběhu jako průběhové pasivum. Vyjadřuje **výsledek děje**. Udává, do jakého stavu byl uveden podmět, který byl předtím předmětem tohoto děje.

Man hat das Fenster geschlossen.

Das Fenster ist geschlossen worden.

→ Das Fenster ist geschlossen.

Man hat das Haus renoviert.

Das Haus ist renoviert worden.

→ Das Haus ist renoviert.

■ Popis stavu přídavným jménem:

Das Fenster **ist** schmutzig.

Okno je špinavé.

■ Popis stavu stavovým pasivem:

Das Fenster **ist geschlossen**.

Okno je zavřeno.

Okno je zavřené.

Stavový trpný rod (stavové pasivum) se tvoří podle vzorce:

pomocné sloveso **sein + přičestí minulé** významového slovesa

Cvičení k 6.8.2

Cvičení 204

Vyjádřete préteritem průběhového pasiva, co všechno bylo provedeno po nastěhování:

die Fassade erneuern

→ Die Fassade wurde erneuert.

1. die Fenster neu streichen
2. die Türen auswechseln
3. das Dach reparieren
4. alle Zimmer neu malen
5. die Wasserleitung rekonstruieren
6. das Kinderzimmer neu tapezieren
7. den Flur täfeln
8. das Bad neu fliesen
9. die Sessel neu polstern

Cvičení 205

Vyjádřete pomocí výrazů ze cvičení 204, v jakém stavu je domek teď:

die Fassade erneuern

→ Die Fassade ist erneuert.

Cvičení 206

Ptejte se a odpovídejte:

das Hotel rekonstruieren

→ Ist das Hotel rekonstruiert worden?

Ja, das Hotel ist schon rekonstruiert.

1. das Schloss renovieren
2. die Gaststätte privatisieren
3. das Hotelzimmer reservieren
4. das Kino klimatisieren
5. die Fabrik modernisieren
6. den Betrieb voll automatisieren
7. die Produktion mechanisieren

Cvičení 207

Dosadte vhodné pomocné sloveso průběhového nebo stavového pasiva:

1. Ich kann die Suppe nicht essen, sie _____ versalzen.
2. Er _____ bei dem Unfall schwer verletzt.
3. Alle Wege _____ damals verschneit.
4. Ich _____ von der Stadt enttäuscht.
5. Als ich es erfuhr, _____ das Haus schon verkauft.
6. Hier _____ Gebrauchtwagen verkauft.

7. Sie brauchen sich keine Sorgen zu machen, die Rechnung _____ bezahlt.
8. In der Schweiz _____ nicht nur Deutsch gesprochen.
9. Wir _____ von einem Gewitter überrascht.
10. Warum _____ sie so überrascht?

Cvičení 208

Přeložte:

1. Kdy byl ten vůz vyroben?
2. Dnes jsou všechny obchody otevřeny.
3. Je už pokoj uklizen?
4. Všichni zaměstnanci byli ředitelem informováni.
5. V 10 hodin už bylo všechno připraveno.
6. V které nemocnici jste byl vyšetřen?
7. Jak dlouho byla ulice uzavřena?
8. Proč jsi nebyl včas oblečen?
9. Všichni o tom byli přesvědčeni.

6.9 Konjunktiv

Na rozdíl od indikativu (oznamovacího způsobu), kterým vyjadřujeme skutečnost (er spricht – *mluví*), vyjadřuje konjunktiv děj, k němuž zaujímá mluvčí určitý subjektivní postoj. Konjunktivu se užívá méně často než indikativu.

V němčině jsou dva základní typy konjunktivu:

- konjunktiv I (v tradičních gramatikách označovaný jako konjunktiv přítomného času)
- konjunktiv II (konjunktiv préterita)

6.9.1 Konjunktiv I

	lieben	helfen	dürfen
ich	liebe	ich helfe	ich dürfe
du	liebest	du helfest	du dürfest
er	liebe	er helfe	er dürfe
wir	lieben	wir helfen	wir dürfen
ihr	liebet	ihr helfet	ihr dürfet
sie	lieben	sie helfen	sie dürfen

	sein	haben	werden
ich	sei	ich habe	ich werde
du	sei(e)st	du habest	du werdest
er	sei	er habe	er werde
wir	seien	wir haben	wir werden
ihr	seiet	ihr habet	ihr werdet
sie	seien	sie haben	sie werden

Konjunktiv I se tvoří od infinitivního kmene (lieb-, helf-, dürf- atd.) koncovkami **-e, -est, -e, -en, -et, -en** u všech pravidelných i nepravidelných sloves s výjimkou sein, které nemá v 1. a 3. os. j. č. koncovku -e. Kmenová samohláska se nikdy nemění.

Konjunktiv I nemá jako gramatický tvar v češtině obdobu. Nejčastěji se užívá v nepřímé řeči při citování cizích výroků. Mluvčí tak dává najevo, že jde o výroky převzaté, nezaručené, že se od nich distancuje. V češtině se v takovém případě užívá např. částice *prý*.

■ Přímá řeč:

Kurt sagt (hat gesagt): „Ich habe viel zu tun. Ich wiederhole Grammatik und schreibe einen Aufsatz. Ich kann leider nicht mitkommen.“

Kurt říká (řekl): „Mám hodně práce. Opakuji grammatiku a píšu slohový úkol. Bohužel s vámi nemůžu jít.“

Nepřímá řeč:

Kurt sagt (hat gesagt), er **habe** viel zu tun. Er

wiederhole Grammatik und **schreibe** einen Aufsatz. Er **könne** leider nicht mitkommen.

Kurt říká (řekl), že má hodně práce. Prý opakuje gramatiku a píše slohový úkol. Bohužel prý s námi nemůže jít.

V hovorové němčině se obvykle i v nepřímé řeči používá oznamovací způsob (indikativ). Pravidelně se však s konjunktivem I setkáváme ve zpravodajské praxi (novinové, televizní a rozhlasové zprávy):

Der Minister sagte gestern in London, er **halte** eine lange Rezession in Deutschland für unwahrscheinlich. Eine Wende zum Besseren **sei** zu Beginn des kommenden Jahres möglich. Deutschland **habe** allerdings ernsthafte Schwierigkeiten auf dem Arbeitsmarkt. Zur Geldpolitik sagte er, die Bundesbank **dürfe** ihre Möglichkeiten zu weiteren Zinssenkungen nur vorsichtig nutzen.

V češtině se v podobných citacích užívá výrazů podle (jeho) sdělení ..., podle (jeho) slov ..., podle (jeho) vyjádření ..., jak uvedl ..., prý apod.:

*Jak uvedl ministr včera v Londýně, považuje dlouhou recesi v Německu za nepravděpodobnou. Obrat k lepšímu **prý** může nastat počátkem příštího roku. **Podle jeho vyjádření** má však Německo vážné problémy na trhu práce. K finanční politice **uvedl**, že Spolková banka může využívat svých možností dále snižovat úroky jen omezeně.*

Méně často vyjadřuje konjunktiv I přání, zdvořilou výzvu, připustku apod.:

Gott **gebe**, dass er wieder gesund wird.

Dej Bůh, ať se zase uzdraví.

Möge er viel Erfolg haben!

Ať má hodně úspěchů!

Es **lebe** die Freiheit!

Ať žije svoboda!

Man **denke** an die Toten!

Pomyslete na mrtvé!

Es **sei** hier an seine Verdienste erinnert.

Budiž zde vzpomenu to jeho zásluh.

Wer ohne Schuld ist, der **werfe** den ersten Stein!

Kdo je bez viny, ať hodí jako první kamenem!

Ich muss es haben, **koste** es, was es **wolle**.

Musím to mít, ať to stojí, co to stojí.

Pomocí konjunktivu I pomocných sloves se tvoří další složené konjunktivní tvary, např.:

konjunktiv perfekta činného rodu

	konj. I pom. slovesa	příčestí minulé význam. slovesa	
er	habe	gesagt	(prý) řekl
er	sei	gestorben	(prý) zemřel

konjunktiv perfekta trpného rodu

	konj. I pom. slovesa	příčestí minulé význam. slovesa	příčestí minulé pom. slovesa trpného rodu
er	sei	gebeten	worden
		(prý) byl požádán	

konjunktiv futura I

	konj. I pom. slovesa	infinitiv význam. slovesa	
er	werde	kommen	(prý) přijde
			(prý) přijede

6.9.2 Konjunktiv II

Konjunktiv II odpovídá českému přítomnému kondicionálu (podmiňovacímu způsobu):

ich hätte (měl bych)

ich käme (přišel bych)

ich könnte (mohl bych)

6.9.2.1 Pravidelná slovesa

	sagen	warten
ich	sag te (řekl bych)	ich wart ete (čekal bych)
du	sag test	du wart etest
er	sag te	er wart ete
wir	sag ten	wir wart eten
ihr	sag tet	ihr wart etet
sie	sag ten	sie wart eten

Konjunktiv II pravidelných sloves má stejné tvary jako oznamovací způsob préterita (viz 6.7.2): ich sagte tedy znamená řekl jsem i řekl bych.

K vyloučení této dvojznačnosti se užívá opisného tvaru

würde + **infinitiv** (viz bod 5).

Poznámka:

Rovněž ojedinělý tvar *ich bräuchte*, v hovorové němčině často užívaný, odráží snahu mluvčích diferencovat konjunktiv II od préterita u frekventovaného slovesa, např. podle vzoru modálních sloves:

ich konnte → ich könnte (*mohl bych*)
ich brauchte → ich bräuchte (*potřeboval bych*)

Ve spisovném projevu bychom se ho však měli vyvarovat.

6.9.2.2 Nepravidelná slovesa

lassen	geben	helfen
ich ließe (<i>nechal bych</i>)	ich gäbe (<i>dal bych</i>)	ich hülfе (<i>pomohl bych</i>)
du liebest	du gäbest	du hülfest
er ließe	er gäbe	er hülfе
wir ließen	wir gäben	wir hülfen
ihr ließet	ihr gäbet	ihr hülfet
sie ließen	sie gäben	sie hülfen

Konjunktiv II nepravidelných sloves se nejčastěji tvoří připojením koncovek **-e, -est, -e, -en, -et, -en** k préteritnímu kmeni. Pokud je to možné, dochází zároveň k přehláске kmenové samohlásky (výjimky existují):

ich gab (*dal jsem*) → ich gäbe (*dal bych*)
ich kam (*šel jsem*) → ich käme (*přišel bych*)

Ojediněle se konjunktiv II tvoří nepravidelně pomocí jiné kmenové samohlásky:

er starb (*zemřel*) → er stürbe (*zemřel by*)

U některých nepravidelných sloves existují dvě varianty konjunktivu II:

ich stünde / stände (*stál bych*)
ich hülfе / hälfe (*pomohl bych*) aj.

V těchto případech se většinou dává přednost tvaru, který vylučuje dvojznačnost. Starší tvar *ich hülfе* se užívá častěji, neboť novější tvar *ich hälfe* zvukově splývá s *ich helfe* (*pomáhám, pomohu*).

Slovesa *brennen, kennen, nennen, rennen* mají v 1. osobě jednotného čísla konjunktivu II tvar:

ich brennte (*hořel bych*)
ich kennte (*znal bych*)
ich nennte (*jmenoval bych*)
ich rennte (*běžel bych*)

a v dalších osobách mají stejné koncovky jako pravidelná slovesa.

Slovesa *senden* a *wenden* vycházejí z 1. os. j. č.

ich sendete (*poslal bych*)
ich wendete (*obrátil bych*)

slovesa *denken* a *bringen* z 1. os. j. č.

ich dächte (*myslel bych*)
ich brächte (*přinesl bych*)

Konjunktiv II všech těchto sloves se však používá jen zřídka.

Sloveso *wissen* má konjunktiv II:

ich wüsste (<i>věděl bych</i>)	wir wüssten
du wüsstest	ihr wüsstet
er wüsste	sie wüssten

Informace o tvoření konjunktivu II všech nepravidelných sloves jsou zahrnuty do přehledu nepravidelných sloves na str. 77. Také u nepravidelných sloves se dává přednost popisu konjunktivu II tvarem **würde + infinitiv** (viz bod 5). Přesto se stále často setkáváme s konjunktivem II některých nepravidelných sloves, a to i v hovorové němčině (např. *ich gäbe, ich ginge, ich käme, ich ließe, ich wüsste*).

6.9.2.3 Pomocná slovesa

sein	haben	werden
ich wäre	ich hätte	ich würde
du wärest	du hättest	du würdest
er wäre	er hätte	er würde
wir wären	wir hätten	wir würden
ihr wäret	ihr hättet	ihr würdet
sie wären	sie hätten	sie würden

Pomocí konjunktivu II pomocných sloves se tvoří další složené konjunktivní tvary (viz bod 5). Kromě toho se těchto tvarů užívá v podmiňovacím způsobu sloves *sein, haben* a *werden* v jejich vlastním významu (*být, mít, stát se*):

Ich wäre zufrieden.
Byl bych spokojen.

Ich hätte mehr Verständnis dafür.
Měl bych pro to více pochopení.

Ich würde gern Politiker.
Rád bych se stal politikem.

6.9.2.4 Způsobová slovesa

dürfen	können	mögen
ich dürfte <i>(směl bych)</i>	ich könnte <i>(mohl bych)</i>	ich möchte <i>(chtěl bych)</i>
du dürftest	du könntest	du möchtest
er dürfte	er könnte	er möchte
wir dürften	wir könnten	wir möchten
ihr dürftet	ihr könntet	ihr möchtet
sie dürften	sie könnten	sie möchten

Du dürftest nicht stören.

Nesměl bys rušit.

Könnten Sie mir helfen?

Mohl byste mi pomoci?

Ich möchte es gern haben.

Chtěla bych to mít. / Ráda bych to měla.

müssen	sollen	wollen
ich müsste <i>(musel bych)</i>	ich sollte <i>(měl bych)</i>	ich wollte <i>(chtěl bych)</i>
du müsstest	du solltest	du wolltest
er müsste	er sollte	er wollte
wir müssten	wir sollten	wir wollten
ihr müsstet	ihr solltet	ihr wolltet
sie müssten	sie sollten	sie wollten

Ich müsste es überlegen.

Musel bych to uvážít.

Du solltest dich beherrschen.

Měl by ses ovládat.

Ich wollte, es wäre schon vorbei.

Chtěl bych, aby už to bylo za mnou.

Přítomný podmiňovací způsob způsobových sloves nelze nahradit opisným tvarem würde + infinitiv.

6.9.2.5 Složené tvary s konjunktivem II

opisný tvar würde + infinitiv

	konjunktiv II pom. slovesa	infinitiv I význam. slovesa	
ich	würde	kommen	<i>přišel bych</i>

Opisný tvar würde + infinitiv (tzv. kondicionál) se užívá k vyjádření českého přítomného kondicionálu (podmiňovacího způsobu) u všech významových sloves a hovorově často i u sloves sein a haben.

Niemand würde dir glauben.

Nikdo by ti nevěřil.

Ich würde dich auf Händen tragen.

Na rukou bych tě nosil.

Ich würde immer bei dir sein.

Byl bych pořád s tebou.

konjunktiv préterita trpného rodu

	konjunktiv II pom. slovesa	přičestí minulé význam. slovesa	
ich	würde	operiert	<i>byl bych operován</i>

Pro konjunktiv préterita trpného rodu platí podobná pravidla jako pro indikativ přítomného času trpného rodu. Pomocné sloveso werden je však ve tvaru konjunktivu II.

konjunktiv plusquamperfekta činného rodu

	konjunktiv II pom. slovesa	přičestí minulé význam. slovesa	
ich	hätte	gefeiert	<i>byl bych (býval) slavil</i>
ich	wäre	gekommen	<i>byl bych (býval) přijel</i>

Pro konjunktiv plusquamperfekta platí podobná gramatická pravidla jako pro indikativ perfekta. Pomocné sloveso je však ve tvaru konjunktivu II.

konjunktiv plusquamperfekta trpného rodu

	konjunktiv II pom. slovesa	přičestí minulé význam. slovesa	přičestí minulé pom. slovesa trpného rodu
ich	wäre	operiert	worden
<i>byl bych (býval) operován</i>			

Příklady užití konjunktivu plusquamperfekta:

Das **hätten** wir allerdings nicht **erwartet**.

To bychom byli ovšem nečekali.

Ich **wäre** dort auf keinen Fall **geblieben**.

Byl by tam v žádném případě nezůstal.

Er **wäre** rechtzeitig **gewarnt worden**.

Byl by býval varován včas.

Se způsobovými slovesy (stejný princip jako v perfektu):

Er **hätte** den Kurs **wiederholen müssen**.

Byl by musel kurz opakovat.

Sie **hätten** nicht **teilnehmen wollen**.

Byli by se nechtěli zúčastnit.

Pomocí sloves *dürfen*, *können*, *müssen* a *sollen* se často vyjadřuje lítost, připustka, výtky apod. Pozor na překlad vět, kdy čeština nedostatečně signalizuje podmínku v minulosti:

Du hättest anrufen können.

Mohl jsi zavolat.

Das hätte nicht passieren müssen.

Bylo by se to nemuselo stát.

Das hättest du nicht sagen sollen!

Tos neměl říkat!

Du hättest ihn nicht einladen sollen / dürfen.

Neměl jsi ho zvát.

Všimněte si rozdílů:

Du hättest gestern zu Hause sein sollen!

Včera jsi měla být doma! (škoda, žes tam nebyla)

Du solltest gestern zu Hause sein!

Včera jsi měla být doma! (mělas to v plánu, mělas to nařízeno apod.)

K dalšímu užití konjunktivu II v němčině viz 14.2.3.

6

Cvičení k 6.9

Cvičení 209

Vyjádřete zdvořilejší formou užitím podmiňovacího způsobu:

1. Können Sie mir folgen, meine Herren?
2. Nehmen Sie bitte Ihre Plätze ein.
3. Schließen Sie bitte das Fenster, Frau Busch!
4. Können Sie sich noch die Unterlagen ansehen?
5. Seien Sie so freundlich, Frau Busch, und bringen Sie den Herren Kaffee!
6. Haben Sie noch etwas Zeit für mich, Kollege Jahn?
7. Wer will noch etwas fragen?
8. Das haben wir also!
9. Können wir beginnen?
10. Hören Sie bitte zu, meine Herren!

Cvičení 210

Dejte sloveso v závorce do správného tvaru konjunktivu II:

1. (sein) ich nur Vater eines Teenagers, so wie ich einer bin!
2. Ich (haben) schon Verständnis für seine Allotria!
3. Ich (wissen) immer, was er dringend braucht.
4. Ich (lassen) ihn in seiner Freizeit das tun, was er selber tun (mögen).
5. An Wochenenden (dürfen) er in die Disko gehen.
6. Und er (müssen) nicht um jeden Pfennig betteln.
7. Ich (geben) ihm ein anständiges Taschengeld.
8. Er (können) auch seine Freundin zu einem Drink einladen.
9. Und er (müssen) nicht jeden Nachmittag Mathematik pauken.
10. Kurz und gut – ich (sein) der beste Vater auf der Welt!

Cvičení 211

Vyprávějte sen o životě multimilionáře v podmiňovacím způsobu:

1. Ich besitze eine prunkvolle Villa an der Riviera.
2. Am Haus parken zwei superschnelle Sportwagen.
3. Meine Gärtner kümmern sich um die seltenen Hölzer im Park.
4. Vormittags spiele ich Tennis.
5. Nach dem Spiel schwimme ich im märchenhaften Swimmingpool.
6. Die Nachmittage verbringe ich in der Gesellschaft prominenter Fotomodelle.
7. Für den Haushalt sorgt ein Schwarm von Dienstboten und meine Frau widmet sich nur ihren Lieblingsbeschäftigungen.
8. Sie trägt nur die elegantesten Modelle.
9. Zu den regelmäßigen Partys werden nur die vornehmsten Gäste eingeladen.
10. Zu meinen Füßen liegen zwei riesige Doggen.
11. Ich bin glücklich, denn ich werde ja von allen bewundert.
12. Leider gibt es auch Leute, die mich um den Luxus beneiden.
13. Aber ich nehme es ihnen nicht übel.
14. Ich bin ja ein großzügiger Millionär.

Cvičení 212

Přeložte podmiňovacím způsobem:

1. Měli bychom udělat něco pro zdraví. Co takhle partie golfu?
2. To by nebylo dobré. Nenechal bys mě vyhrát. Neměl bych šanci. Jen bych se rozčiloval. Věděl bych o něčem lepším! Šel bys se mnou na ryby?

3. Ne, to by nešlo. U vody bych se nudil.
Ale sklenička koňaku by přicházela v úvahu.
Ta by nám udělala oběma dobře.

Cvičení 213

Řekněte konjunktivem plusquamperfekta, co byste býval udělal pro své zdraví, kdybyste býval věděl, jak špatně skončíte:

nicht rauchen
→ Ich hätte nicht geraucht.

1. regelmäßig zum Arzt gehen
2. sich nicht einseitig ernähren
3. vegetarische Kost essen
4. nicht übermäßig Alkohol trinken
5. mehr Sport treiben
6. regelmäßig laufen
7. an Wochenenden Rad fahren
8. Stresssituationen vermeiden

Cvičení 214

Řekněte, že byste se byl zachoval stejně:

Er sagte ja.
→ Ich hätte auch ja gesagt.

1. Er kündigte.
2. Er blieb in der Firma.
3. Er nahm die Stellung an.
4. Er ließ sich nicht überzeugen.
5. Er kommentierte die Erklärung nicht.
6. Er verzieh es ihnen nicht.
7. Er lehnte das Angebot ab.
8. Er wurde wütend.
9. Er hielt an seiner Meinung fest.
10. Er gab nicht auf.

Cvičení 215

Řekněte konjunktivem plusquamperfekta, co se vám málem přihodilo:

den Termin vergessen
→ Ich hätte den Termin beinahe vergessen.

1. verschlafen
2. den Bus verpassen
3. verunglücken
4. sich verfahren
5. ihn nicht wieder erkennen
6. sich überessen
7. sich betrinken
8. sich nicht beherrschen

9. auf der Straße stürzen
10. bei der Prüfung durchfallen

Cvičení 216

Vysvětlete préteritem pomocí nápovědy v závorce, proč k události došlo. Dodejte v konjunktivu plusquamperfekta, že by se to bylo jinak nestalo:

Wir verloren alles. (großes Pech haben)

→ Wir hatten großes Pech. Sonst hätten wir nicht alles verloren.

1. Er stürzte unglücklich. (betrunken sein)
2. Sie ließ sich scheiden. (den Kopf verlieren)
3. Er griff seinen Kollegen an. (im Affekt handeln)
4. Sie übersahen das Warnschild. (nicht aufpassen)
5. Sie fiel durch. (wenig lernen)
6. Sie stieß das Weinglas um. (wild gestikulieren)
7. Er emigrierte. (jahrelang politisch verfolgt werden)

Cvičení 217

Vyjáďřete konjunktivem plusquamperfekta, jak by se byl vyvíjel život stránouciho muže, kdyby ho byla nepostihla vážná choroba:

Er wollte seine Lebensweise ändern.

→ Er hätte seine Lebensweise geändert.

1. Er wollte seine Wohnung in der Stadt verkaufen.
2. Er wollte noch einmal heiraten.
3. Er wollte mit seiner neuen Frau aufs Land ziehen.
4. Er wollte im Garten Obst und Gemüse anbauen.
5. Er wollte in der Nähe des Hauses einen Steingarten anlegen.
6. Er wollte sich seinen Hobbys widmen.
7. Er wollte in die Pilze gehen.
8. Er wollte lange Spaziergänge im Wald machen.
9. Er wollte jeden Samstagabend mit den Nachbarn in der Wirtschaft Mariage spielen.

Cvičení 218

Řekněte konjunktivem plusquamperfekta, jak byste si byl představoval dovolenou ve vlastní režii:

1. Ich würde mich für Griechenland entscheiden.
2. Dort ist ja beständiges Wetter.
3. Auf jeden Fall würde ich fliegen.

4. Wir würden ein paar Tage sparen.
5. Die Kinder würde ich nicht mitnehmen.
6. Die können ja bei der Oma bleiben.
7. Auf keinen Fall würde ich die ganze Zeit an der Küste verbringen.
8. Ich würde gern eine Bergtour unternehmen.
9. Auf Einkäufe würde ich auch verzichten.
10. Ich würde mir lieber die Sehenswürdigkeiten ansehen.

Cvičení 219

Řekněte konjunktivem plusquamperfekta, co dotyčné osoby měly či neměly udělat:

rechtzeitig antworten

→ Sie hätten rechtzeitig antworten müssen. zu spät kommen

→ Sie hätten nicht zu spät kommen dürfen.

1. spätestens gestern anrufen
2. das Angebot so spät abschicken
3. ein Fax schicken
4. den Fehler übersehen
5. den Text löschen
6. die Konkurrenz ausschalten
7. die Konkurrenz nicht unterschätzen
8. einen kapitalkräftigen Partner finden

Cvičení 220

Přeložte:

1. Byli by tam nejeli.
2. Byli bychom o tom slyšeli.
3. Byla by to neudělala.
4. Byl bys to málem propásl.
5. To bych si byl nikdy nemyslel.
6. Nebyl bych býval tak klidný.
7. Byl by nám mohl pomoci.
8. Nemusel bys býval všechno prodat.

6.10 Užití způsobových sloves v němčině

Kromě použití v základním významu plní způsobová slovesa v němčině další funkce – slouží k popisu některých gramatických tvarů, vyjadřují domněnku, pravděpodobnost různého stupně, možnost, připustku, výzvu, přání, cizí tvrzení apod.

Přehled nejčastějšího užití jednotlivých způsobových sloves v němčině:

dürfen (smět)

- 1 v kladné větě dovození, v záporné větě zákaz:

Darf ich eintreten?

Mohu dál?

Darf ich das Fenster öffnen?

Mohu otevřít okno?

Er darf schon Auto fahren.

Už smí řídit auto.

Kommt er mit? Nein, er darf nicht.

Půjde s námi? Ne, nesmí.

Hier darf man nicht rauchen.

Tady se nesmí kouřit.

- 2 zdvořilá nabídka:

Darf ich Ihnen helfen?

Mohu vám pomoci?

Was darf ich Ihnen anbieten?

Co vám mohu nabídnout?

- 3 pravděpodobnost, předpoklad, domněnka; sloveso dürfen je ve tvaru konjunktivu II, domněnka v přítomnosti se vyjadřuje infinitivem přítomným, pravděpodobnost v minulosti infinitivem minulým:

Das dürfte wohl möglich sein.

Snad to bude možné.

Er dürfte schon weg sein.

Už je asi pryč.

Das dürfte genügen.

To by snad stačilo.

Sie dürften sich irren.

Možná že se mylíte.

Sie dürften sich geirrt haben.

Patrně jste se zmýlil.

Es dürfte allen bekannt sein, dass ...

Všem je patrně známo, že ...

können (moci, umět)

- 1 možnost, schopnost:

Hier können Sie tanken.

Tady můžete natankovat.

Sie kann nicht sprechen.

Nemůže / neumí mluvit.

Wir können nicht gut singen.

Neumíme dobře zpívat.

- 2 možnost, domněnka; sloveso können je v oznamovacím způsobu přítomného času, případně v konjunktivu II, domněnku v přítomnosti vyjadřujeme infinitivem přítomným, možnost v minulosti infinitivem minulým:

Er kann schon unterwegs sein.

Er könnte schon unterwegs sein.

Možná že je už na cestě.

Er kann es gefunden haben.

Možná že to našel.

mögen (chtít, mít rád)

- 1 kladný vztah, obliba:

Wir mögen ihn sehr gern.

Máme ho moc rádi.

Ich mag Orangen.

Mám rád pomeranče.

- 2 chuť, přání, zdvořilá nabídka; sloveso mögen je zpravidla v konjunktivu II:

Möchten Sie noch etwas Brandy?

Chtěl byste ještě trochu brandy?

Ich möchte eine Dose Bier.

Chtěl bych plechovku piva.

Ich möchte nicht, dass Sie mich falsch verstehen.

Nerad bych, abyste mě špatně pochopil.

- 3 nesplnitelné přání; sloveso mögen je ve tvaru konjunktivu II:

Möchte er doch nur kommen!

Kdyby tak přece jen přišel!

Möchte er nur weniger trinken!

Kdyby jen tolik nepil!

4 pravděpodobnost, možnost, nejistota, domněnka; sloveso mögen je vždy v oznamovacím způsobu přítomného času, přítomnost vyjádříme infinitivem přítomným, minulost infinitivem minulým:

Sie mögen Recht haben.

Možná že máte pravdu.

Er mag bald kommen.

Je možné, že přijde brzo.

Wer mag es nur verraten haben?

Kdo to jen mohl prozradit?

5 smíření se stavem věcí:

Er mag sagen, was er will.

Ať si říká, co chce.

Sie mag tun, was sie will.

Ať si dělá, co chce.

6 přípustka:

Mag er noch so fleißig arbeiten, er setzt sich nicht durch.

Ať pracuje sebedpilněji, neprosadí se.

7 rozkazovací způsob v nepřímé řeči; sloveso mögen je ve tvaru konjunktivu I přítomného času:

Sag ihr, sie möge uns bald besuchen.

Řekni jí, aby nás brzo navštívila.

müssen (muset)

1 nutnost, povinnost:

Du musst es noch heute erledigen.

Musíš to vyřídit ještě dnes.

Ich muss noch viel lernen.

Musím se ještě hodně učit.

2 velká pravděpodobnost až jistota; sloveso müssen je vždy v oznamovacím způsobu přítomného času, přítomnost vyjádříme infinitivem přítomným, minulost infinitivem minulým:

Er muss es wissen.

Určitě to ví.

Er muss es gewusst haben.

Určitě to věděl.

Sie müssen krank sein.

Určitě jsou nemocni.

Sie müssen krank gewesen sein.

Určitě byli nemocni.

sollen (mít povinnost)

1 povinnost:

Wir sollen noch aufräumen.

Máme ještě uklidit.

Soll ich den Fernseher abstellen?

Mám vypnout televizor?

2 příkaz:

Du sollst die Blumen gießen!

Zalej květiny!

Ihr sollt endlich damit aufhören!

Přestaňte s tím konečně!

3 převzaté tvrzení, nezaručené mínění (české prý); sloveso sollen je vždy v oznamovacím způsobu přítomného času, přítomnost vyjádříme infinitivem přítomným, minulost infinitivem minulým:

Er soll seit gestern wieder daheim sein.

Prý je od včerejška zase doma.

Er soll im Lotto gewonnen haben.

Prý vyhrál v loterii.

4 možnost, situace, která může nastat; v podmínkových větách, sloveso sollen je vždy v konjunktivu II (viz 14.2.3):

Sollte er nach Linz kommen, könnte er mich besuchen.

Kdyby přijel (=jestliže přijede) do Lince, mohl by mě navštívit.

wollen (chtít)

1 vůle, přání:

Ich will dir helfen.

Chci ti pomoci.

Sie will mich nicht sprechen.

Nechce se mnou mluvit.

2 zdvořilé vybidnutí:

Wollen Sie bitte ablegen?

Odložte si?

Wollen Sie bitte Platz nehmen?

Posaďte se prosím!

3 opis budoucího času:

Wollen wir wetten?

Vsádneme se?

Wollen wir eine anstecken?

Zapálíme si?

4 tvrzení jiné osoby; sloveso *wollen* je vždy v oznamovacím způsobu přítomného času, přítomnost vyjádříme infinitivem přítomným, minulost infinitivem minulým:

Er will davon nichts wissen.

Tvrdí, že o tom nic neví.

Sie will es mit eigenen Augen gesehen haben.

Tvrdí, že to viděla na vlastní oči.

Cvičení k 6.10

Cvičení 221

Marně čekáte na přítele, s nímž jste si smluvil(a) schůzku. Vyjádřete pomocí sloves **können**, **mögen** a **dürfen** svou domněnku, proč nedodržel slib:

Er hat unerwartete Probleme in der Familie.

→ Er kann / mag / dürfte unerwartete Probleme in der Familie haben.

1. Er wartet an einer anderen Stelle.
2. Etwas ist ihm dazwischengekommen.
3. Er hat den Bus verpasst.
4. Er hat die Verabredung vergessen.
5. Er ist im Büro aufgehalten worden.
6. Er ist auf der Straße einem Bekannten begegnet.
7. Er ist zu Hause eingeschlafen.

Cvičení 222

Vyjádřete pomocí slovesa **müssen**, jak vypadá podle vašeho přesvědčení půlnoční bilance na svatbě, které jste se nemohl zúčastnit:

Es geht dort bestimmt sehr lustig zu.

→ Es muss dort sehr lustig zugehen.

1. Die Mutter der Braut hat bestimmt den ganzen Abend durch geweint.
2. Fritz und Walter sind bestimmt ganz schön blau.
3. Der schöne Eugen hat bestimmt zwei Paar Schuhe durchgetanzt.
4. Die Musikanten spielen bestimmt schon ganz schön falsch.
5. Onkel Adalbert hat bestimmt schon alle Schüsseln geleert.
6. Die Kinder hat man bestimmt längst ins Bett geschickt.
7. Tante Emilia tanzt bestimmt schon auf dem Tisch.
8. Das Hochzeitspaar hat sich bestimmt schon unauffällig entfernt.
9. Alle sind bestimmt traurig, dass ich nicht dabei bin.

Cvičení 223

Vyjádřete pomocí slovesa **wollen**, co tvrdí členové rodiny v souvislosti s rozbitou vázou při hledání „pachatele“:

Der Großvater hörte gar nichts.

→ Der Großvater will gar nichts gehört haben.

1. Der Großvater saß den ganzen Nachmittag vor dem Haus.
2. Die Großmutter betrat das Wohnzimmer erst abends.
3. Sie sah die zerbrochene Vase als Erste.
4. Am Nachmittag stopfte sie Strümpfe in der Küche.
5. Der Vater machte ein Nickerchen.
6. Die Mutter hörte vom Schlafzimmer aus Geräusche.
7. Willi weiß nichts davon.
8. Er spielte mit den anderen Jungen im Garten.
9. Katja sah, wie der Kater ängstlich aus dem Wohnzimmer kroch.

Cvičení 224

Vyjádřete pomocí slovesa **sollen**, co jste se dočetli o chování náměsíčníků:

Im Zustand des Schlafwandeln ist es außerordentlich schwer, den Patienten zu wecken.

→ Im Zustand des Schlafwandeln soll es außerordentlich schwer sein, den Patienten zu wecken.

1. Während des Schlafwandeln sind die Bewusstseinsprozesse völlig gehemmt.
2. Die motorische Tätigkeit hingegen funktioniert gut.
3. Der Anfall dauert im Mittel 15 Minuten.
4. In Moskau versuchte ein Schlafwandler durch eine geschlossene Glastür zu gehen.
5. Das Glas zersplitterte.
6. Er erlitt erhebliche Schnittwunden.
7. Trotzdem erwachte er erst 10 Minuten nach diesem Vorfall.
8. In den USA schlafwandelte ein Student jede Nacht zu einem Fluss um dort zu baden.
9. Danach ging er zurück in sein Bett und schlief weiter.
10. Ein Pianist ging jede Nacht schlafwandelnd zu seinem Flügel.
11. Er spielte ein kurzes Stück ohne dabei aufzuwachen.

12. Eine mysteriös klingende Geschichte geschah in England.

13. Eine Familie traf sich jede Nacht zum Teetrinken in der Küche ohne dabei zu erwachen.

Cvičení 225

Přeložte pomocí způsobových sloves:

1. Určitě je už pozdě.
2. Asi se mýlíte, pane Haase.
3. Kdo to asi udělal?
4. Možná že máš pravdu.
5. Její sestra se prý odstěhovala.
6. Co to znamená?
7. Oni už to jistě vědí.
8. Tvrdí, že to ztratil.
9. Tu paní jsem už určitě někde viděl.